

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1925:28
JUSTITIEDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE OCH FÖRSLAG

RÖRANDE

ÄNDRING I STRAFFLAGENS BESTÄMMELSER OM PRESKRIPTION AV STRAFF

AVGIVET DEN 25 MAJ 1925
AV DE UTAV CHEFEN FÖR KUNGL. JUSTITIEDEPARTEMENTET
JÄMLIKT NÅDIGT BEMYNDIGANDE
DEN 28 NOVEMBER 1924

TILLKALLADE SAKKUNNIGE

S T O C K H O L M

1 9 2 5

Statens offentliga utredningar 1925

Kronologisk förteckning

1. Utredning av vissa frågor rörande privatläroverken. Norstedt. 173 s. 2 pat.-tab. **E.**
2. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 31. Den svenska tvättmedelsindustrin med särskild hänsyn till förhållandena före världskriget. Av Hj. Heimbürger. Marcus. 108 s. **Fi.**
3. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 29. Den svenska skofabriksindustrin med särskild hänsyn till förhållandena före världskriget. Av W. Smith. Tullberg. 104 s. **Fi.**
4. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 30. Den svenska cementindustrin med särskild hänsyn till förhållandena före världskriget. Av O. Edström. Marcus. 48 s. **Fi.**
5. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 32. Den svenska porslinsindustrin med särskild hänsyn till förhållandena före världskriget. Av E. W. Tillberg. Tullberg. 64 s. **Fi.**
6. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 33. Tryckeri- och pappersförädlingsindustrin i Sverige. Av F. Hilgerdt. Marcus. 125 s. **Fi.**
7. Underofficerssakkunnigas yttrande och förslag jämte personalrepresentanternas särskilda yttrande. Fahlcrantz. 140 s. **Fö.**
8. Betänkande med utredning och förslag angående socialförsäkringens organisation. Norstedt. viij, 355 s. **Fi.**
9. Betänkande med förslag till grunder för avsättning till de under Kungl. kommunikationsdepartementet lydande affärsdrivande verkens förnyelsefonder samt för användning och placering av förnyelsefondernas medel. Norstedt. 44 s. **K.**
10. Förslag till förordning angående statlig inkomst- och förmögenhetsskatt jämte motiv. Norstedt. 40 s. **Fi.**
11. Det svenska skogsbrukets förutsättningar och historia. Av N. Schager. Tiden. viij, 168 s. **Fi.**
12. Sveriges enskilda skogar. Av N. Schager. Tiden. viij, 309 s. **Fi.**
13. Byggnadsstyrelsesakkunnigas betänkande angående omorganisation av byggnadsstyrelsens byggnadsbyrå m. m. Marcus. 110 s. **K.**
14. Utkast till ändrad lydelse av 1-12, 19, 21-24, 26, 28-35, 40 samt 48 och 49 §§ i kungl. stadgan den 22 juni 1920 med vissa föreskrifter angående domsagornas förvaltning. Marcus. 39 s. **Ju.**
15. Betänkande angående ordnandet av statens byggnadsverksamhet inom Stockholm. Centraltr. xvij, 527 s. 12 pl. **K.**
16. Konsumentkooperationen i Sverige. Av A. Gjörres. Tiden. viij, 168 s. **Fi.**
17. Betänkande rörande det s. k. Genèveprotokollet angående avgörande på fredlig väg av internationella tvister. Norstedt. 148 s. **U.**
18. Betänkande beträffande vattenfallsstyrelsens landsbygdstaxor m. m. Marcus. 167 s. 7 bil. **K.**
- 19-20. Utredning rörande fiskerättsförhållandena vid rikets kuster. Del 1. 389 s. Del 2. 232 s. Marcus. **Jo.**
21. Förslag till lag om försäkringsavtal m. m. Norstedt. 386 s. **Ju.**
22. Förfalskningsbrotten. Förberedande utkast till strafflag. Speciella delen. 6. Av J. C. W. Thyren. Lund, Berling. vj, 249 s. **Ju.**
23. Förslag till löneroglering för landsfogdar och landsfiskaler m. m. Marcus. 172 s. **S.**
24. 1921 års pensionskommittés betänkande. 4. Betänkande med förslag till militär tjänstepensionslag. Idun. 150 sid. **Fö.**
25. Förslag till lag om dödande av förkommen handling m. m. Norstedt. 32 s. **Ju.**
26. Förslag till lag om gälds betalning genom penningars nedsättande i allmänt förvar. Norstedt. 21 s. **Ju.**
27. 1923 års taxeringsakkunnigas betänkande angående omorganisation av taxeringsväsendet. Marcus. vj, 275 s. **Fi.**
28. Betänkande och förslag rörande ändring i strafflagens bestämmelser om preskription av straff. Lund, Berling. 57 s. **Ju.**

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1925:28
JUSTITIEDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE OCH FÖRSLAG

RÖRANDE

ÄNDRING I STRAFFLAGENS BESTÄMMELSER OM PRESKRIPTION AV STRAFF

AVGIVET DEN 25 MAJ 1925
AV DE UTAV CHEFEN FÖR KUNGL. JUSTITIEDEPARTEMENTET
JÄMLIKT NÅDIGT BEMYNDIGANDE
DEN 28 NOVEMBER 1924

TILLKALLADE SAKKUNNIGE

LUND 1925
BERLINGSKA BOKTRYCKERIET

BETÄNKANDE OCH FÖRSLAG

ÄNDRING I SVARFÖRSLAGEN BESTÄMMANDE OM
PRESKRIPTION AV SVAR

AV DEN SVARFÖRHANDLINGSBUREÅN
FÖR SVARFÖRHANDLINGEN
DEN 27 NOVEMBER 1911

TILL KALLADE SAKKUNNIG

Innehållsförteckning.

	Sid.
Skrivelse till Chefen för Kungl. Justitiedepartementet	5
Författningsförslag	7
Inledning samt historisk och jämförande översikt	13
Inledning	15
Historisk översikt	19
Jämförande översikt	22
Motiver	35
Allmän motivering	37
Speciell motivering	44
Bihang: Sammanställning av bestämmelserna i gällande lag, utkastet 1916, förslaget 1923 samt sakkunniges nu avgivna förslag	47

Innehållsförteckning

.....	Angivelse till förläggaren för rättigheter
.....	Förordning
.....	Inledning samt historisk och geografisk översikt
.....	Inledning
.....	Historisk översikt
.....	Tidningsutveckling
.....	Motiver
.....	Allmän översikt
.....	Special motiver
.....	Bilaga: Sammanfattning av förslaget till lag om tryckfriheten
.....	Förslaget till lag om tryckfriheten

TILL

STATSRÅDET OCH CHEFEN FÖR KUNGL. JUSTITIEDEPARTEMENTET.

Sedan på grund av nådigt bemyndigande den 28 november 1924 Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Justitiedepartementet tillkallat oss undertecknade att såsom sakkunniga inom departementet avgiva yttrande och förslag i vissa närmare angivna strafflagstiftningsfrågor, få vi härmed vördsamt överlämna betänkande och förslag rörande ändring i strafflagens bestämmelser om preskription av straff.

Stockholm den 25 maj 1925.

Johan C. W. Thyren.

William Linder.

Jakob Pettersson.

STATENHÖRNINGEN DEN 25 JUNI 1925

Sedan på grund af föregående förhandlingar den 25 juni 1925
Hans Statsråd och Chefen för Kungl. teckningskontoret, H. H. H. H.
underkastade till nämnda utskottets medlemmar en uttalande
och följande i detta sammanhang uttalande uttalande uttalande
fördes samt förklarades följande uttalande uttalande uttalande
bestämnas om beskaffenheten af stoffet

Zinkblett den 25 juni 1925

William Lager

Johan O. W. Jönsson

Jacob Palmgren

FÖRFATTNINGSFÖRSLAG

FÖRFATTNINGSFÖRSLAG

Förslag till lag

angående ändring i strafflagen 5 kap. 14 och följande §§
samt 6 kap. 7 §.

Härigenom förordnas, att strafflagen 5 kap. 14 och följande §§ samt
6 kap. 7 § skola erhålla nedanstående ändrade lydelse.

5 kap.

14 §.

Straff vare förfallet för brott, som ej blivit åtalat:

1. inom tjugofem år, om brottet är i lag belagt med straffarbete på livstid;
2. inom femton år, om det högsta straff, varmed brottet är i lag belagt, är straffarbete på viss tid över åtta år;
3. inom tio år, om högsta straffet är straffarbete över två men icke över åtta år;
4. inom fem år, om högsta straffet är straffarbete icke över två år;
5. inom två år, om högsta straffet är fängelse; samt
6. inom ett år, om brottet ej är i lagen belagt med svårare straff än böter.

15 §.

För brott, som av ämbetsman begås i ämbetet, vare straffet förfallet, om åtal ej blivit anställt inom ett år, där

brottet i lagen med endast bötesstraff är belagt, eller inom fem år, där brottet är av den beskaffenhet, som i 25 kap. 17 § omförmäles.

För andra brott, som av ämbetsman begås i ämbetet, vare, där ej annorlunda stadgat är, straffet förfallet, om brottet icke blivit åtalat inom tio år; dock skall, där brottet är belagt med sådant allmänt huvudstraff, som i 14 § 1 eller 2 mom. sägs, för åtals anställande den tid gälla, som där för varje fall utsatt finnes.

16 §.

De i 14 och 15 §§ bestämda tider skola räknas från den dag brottet begicks; dock att i de fall, som i 15 kap. 17, 18 eller 21 § eller i 22 kap. 8 § 1 mom. sägas och ej åtalas må, innan till återgång av giftermål dömt är, tiderna skola räknas från den dag laga kraft ägande dom gavs om återgång av giftermålet.

Åtal anses vara börjat, då kallelse till svaromål är den, som tilltalas skall, i laga ordning kungjord eller han för brottet häktad blivit.

17 §.

Är åtal börjat inom tid, som i 14 eller 15 § bestämmes, och har det åtal blivit avbrutet, utan att den tilltalade därtill skuld varit; då skall för rättigheten att åtalet fullfölja lika tid, som i samma §§ utsatt finnes, räknas från den dag avbrottet skedde.

18 §.

Har någon begått brott, som i 14 § 1, 2 eller 3 mom. sägs, och har han därefter, innan den för varje fall stadgade tid för åtal förflutit, ånyo förövat brott, som i lag är belagt med straffarbete över två år; då skall tid för rättigheten att det förra brottet åtala räknas från det senare brottet.

19 §.

I intet fall må straff ådömas, sedan trettio år, eller, där brottet enligt lag icke är belagt med straffarbete över två år, sedan femton år förflutit från dag, som i 16 § sägs.

20 §.

Ådömt straff vare förfallet, där domen ej börjat verkställas, innan nedan nämnda tider förflutit, från det domen vann laga kraft:

1. trettio år, där straffarbete på livstid ådömts;
2. tjugo år, där straffarbete å viss tid över åtta år ådömts;
3. femton år, där straffarbete å längre tid än två år och högst å åtta år ådömts;
4. tio år, där straffarbete icke över två år ådömts; samt
5. fem år, om straffet var mindre än i 4 mom. sägs.

Huru ådömt straff tidigare kan vara förfallet, därom stadgas i särskild lag angående villkorlig straffdom.

21 §.

I avseende å straff, som i 2 kap. 15 § sägs, gälle ej viss tid för doms verkställande.

22 §.

Skall någon undergå frihetsstraff på viss tid och varder verkställigheten avbruten, sedan straffet till en del avtjänats; skall, för återupptagande av verkställigheten, ny tid räknas från den dag avbrottet skedde, eller, där villkorlig frigivning ägt rum men återkallats eller förklarats förverkad, från den dag, då beslut därom vann laga kraft; och varde tiden, jämlikt 20 §, bestämd med hänsyn till tidslängden av den del utav det ådömda straffet, som återstår efter avdrag av vad redan verkställt blivit.

23 §.

Har straff, som i 20 § 1, 2 eller 3 mom. sägs, blivit ådömt men icke börjat verkställas och begår den dömde, innan tid förflutit, som där för varje fall stadgas, ånyo brott, som i lag är belagt med straffarbete över två år; då skall för det förra straffets verkställande lika tid, som nu är sagt, räknas från det senare brottet.

Har avbrott skett i verkställigheten av sådant straff och begår den dömde, innan tid förflutit, som i 22 § stadgas, brott, som här är sagt; då skall ock, för återupptagande av straffverkställigheten, samma tid räknas från det senare brottet.

6 kap.

7 §.

Har straff förfallit eller tid till avbrutet åtals fullföljd blivit försutten, efter vad i 5 kap. 13, 14, 15, 17, 18 eller 19 § sägs; vare dock målsägande ej därigenom betaget att det skadestånd söka, vartill han eljest kan berättigad vara.

Citerade bestämmelser ur viktigare lagar och förslag.

- Belg.** = Belgiens strafflag (om åtalspreskription se *L.* 17/4 1878, artt. 21—28; om verkställighetspreskription se *C. pén.* 91—98);
- Bulg.** = Bulgariens strafflag (artt. 72—80);
- D.** = Danmarks strafflag (§§ 66—70);
- D. 1912** = Danska kommissionsförslaget av 1912 (§§ 69—71);
- D. 1917** = Torps danska förslag av 1917 (§§ 87—91);
- D. 1923** = Danska kommissionsförslaget av 1923 (§§ 96—99);
- D. 1924** = Danska regeringsförslaget av 1924 (§§ 97—101);
- Fi.** = Finlands strafflag (8 kap.);
- Fi. 1921** = Serlachius' finska förslag av 1921 (10 kap.);
- Fr.** = Frankrikes straffrätt (*C. d'Instr. Crim.* artt. 635—643);
- H.** = Hollands strafflag (artt. 70—73, 76—77);
- It.** = Italiens strafflag (artt. 91—99);
- It. 1921** = Italienska förslaget av 1921 (artt. 120—127);
- N.** = Norges strafflag (§§ 67—70, 72—74);
- Port.** = Portugals strafflag (art. 125 §§ 2—10);
- R. 1903** = Ryska strafflagen av 1903 (artt. 68—71);
- R. 1922** = Ryska strafflagen av 1922 (artt. 21—22);
- S.** = Sveriges strafflag (5:14—18);
- S. 1916** = Thyréns utkast av 1916 (13 kap. 1—9, 14—19);
- S. 1923** = Svenska kommissionsförslaget av 1923 (13 kap. 1—8, 13—18);
- Schw. 1918** = Schweiziska förslaget av 1918 (§§ 67—72);
- Sp.** = Spaniens strafflag (artt. 133—134);
- Tjssl. 1922** = Tjeckoslovakiska förslaget av 1922 (§§ 31—34); *Übertr.* § 7;
- T.** = Tysklands strafflag (§§ 66—72);
- T. 1909** = Tyska »Vorentwurf» av 1909 (§§ 94—99);
- T. 1912** = Tyska »Gegenentwurf» av 1912 (§§ 104—109; 355);
- T. 1919** = Tyska förslaget av 1919 (§§ 121—128; 415);
- T. 1925** = Tyska förslaget av 1925 (§§ 78—84; 356);
- Ung.** = Ungerns strafflag (§§ 106—125);
- Ö.** = Österrikes strafflag (§§ 227—232; 531—532);
- Ö. 1912** = Österrikiska förslaget av 1912 (§§ 72—74).

Inledning.

Grunden till straffpreskriptionen och därmed rättesnöret för institutets närmare genomförande kan sökas antingen på straffrättens eller på processrättens område.

Enligt den allmänna uppfattningen i modern lagstiftning är straffet ett medel att avvärja viss från individerna hotande samhällsfara. Faran, vilken framträder i och med brottet, är dubbel. Dels kan det begångna brottet, om det lämnas ostraffat, skapa en lockelse för ett större eller mindre antal andra individer att gå i brottslingens fotspår, dels kan det uppenbara en i brottslingens egen person liggande farlighet, som kan väntas taga sig uttryck i nya brott. Straffet avser sålunda dels att motverka nämnda lockelser till efterföljd (allmänprevention) dels att minska eller borttaga den hos brottslingen själv liggande faran (individualprevention). Men det ena som det andra har sin fulla giltighet blott i fråga om det nyligen begångna brottet. Om ett för femtio år sedan av en ännu levande person begånget, hittills ostraffat brott plötsligen upptäcker, så kan den omständighet, att detta gamla brott lämnas ostraffat, svårligen innebära mera lockelse för en annan person att upprepa brottet, än om han t. ex. läser en skildring av ett dylikt brott i en roman. Detta gäller åtminstone under den förutsättning, att icke strafflagen befaller, att även det gamla brottet skall straffas, ty i sådant fall skall en underlåtenhet att fullgöra strafflagens befallning kunna tänkas i sin mån verka till ett lossande av den allmänna respekten för lagen, av tron på dess verksamhet. Men lagstiftaren kan förvisso, utan att riskera, att straffets allmänpreventiva verkan i nämnvärd mån försvagas, förklara, att brott, vilkas begående ligger så långt tillbaka i det förflutna, lämnas ostraffade. — Då man stundom, i motiver eller eljest, framhållit, att tidens löpande utplånar *erinringen* om brotten o. s. v., så är detta ett mindre riktigt uttryck för allmänpreventionens sammanhang med tidsförloppet. Om brottet hittills aldrig varit känt, så har aldrig någon erinring därom funnits, som kunnat utplånas, och det är i dylika fall mycket möjligt, att dess upptäckt även efter så lång tid som den nämnda under omständigheter kan verka såsom en stark överraskning. Men det är icke

denna känsla, detta uppseende, som behöver dämpas genom straffet i dess allmänpreventiva funktion, utan det är intrycket, att en sådan gärning kan gå för sig i samhället. Detta intryck kan den *nu* begångna handlingen göra, om den lämnas ostraffad, men icke den längesedan förflutna, vare sig den straffas eller icke straffas.

Även från individualpreventionens synpunkt betraktat gäller tydligen, att det för lång tid sedan begångna brottet icke är något bevis för att brottslingen *nu* är av den samhällsfarliga beskaffenhet, att straff måste tillgripas. Emellertid är även tydligt, att man här icke kan så obetingat avvisa straffets behövlighet, som då det gäller allmänpreventionen. Det är tänkbart, att den, som för lång tid sedan begått ett rånmord, under sitt fortsatta liv har, det ena årtiondet efter det andra, begått så många och så beskaffade brott, att hela denna serie, inclusive rånmordet, utgör den rätta måttstocken på hans samhällsfarlighet. Det är därför ingen orimlighet, att vid bestämmandet av samhällets reaktion mot en dylik kronisk brottsling, även detta för mycket lång tid sedan begångna brott kan väga i vågskålen.

Allmänt talat kan sålunda sägas, att, om straffet anses grunda sig samtidigt på allmänprevention och individualprevention, så måste genom tidens blotta löpande utöver en viss punkt den ena av dess båda grunder anses obetingat falla bort, under det den andras bortfallande bör bedömas efter en prövning *in casu*. Likasom det nu även i modern rätt icke sällan kan förekomma, att man straffar i fall, där den individualpreventiva grunden för straffet saknas och endast den allmänpreventiva står kvar (t. ex. vid dråp, begånget under sådana exceptionella förhållanden, att det icke kan anses utvisa någon samhällsfarlighet för framtiden), så kunde väl tänkas, omvänt, att man på motsvarande sätt straffade det gamla brottet för individualpreventionens skull och ehuru den allmänpreventiva grunden för straffet bortfallit. En sådan ståndpunkt återfinnes också icke sällan i äldre tiders lagstiftning (från slutet av 1700-talet och början av 1800-talet), då man för preskription fordrade dels tidens förlöpande dels ett ostraffligt uppförande. Men den moderna lagstiftningen har alltmera utvecklat sig i den riktning, att på detta område låta den allmänpreventiva synpunkten prevalera; och sålunda utan avseende på brottslingens personliga samhällsfarlighet grunda preskriptionen på tidens blotta förlöpande. En kompromiss mellan dessa uppfattningar är att närmast låta allmänpreventionen vara avgörande och sålunda såsom regel förklara det gamla brottet straffritt men göra undantag för de fall, där brottslingen på ett mera markerat sätt — genom svårare förbrytelse — efter det gamla brottets begående ådagalagt, att hans samhällsfarlighet fortfar. En sådan ståndpunkt kunde sägas hava en motsvarighet i det moderna institutet villkorlig straffdom. Där är det det individualpreventiva kravet, som bortfaller, under det att det allmänpreventiva står kvar. Om det allmänpreventiva kravet är svagare — i ty

att det gäller ett jämförelsevis mindre brott — medger man den villkorliga domens användande och sålunda eventuellt straffrihet. Är däremot brottet svårt och således det allmänpreventiva kravet starkt, så låter man straff inträda, i trots av att det individualpreventiva kravet saknas.

Det ovan anförda är lika tillämpligt, vare sig brottet blivit föremål för dom eller icke; verkställigheten av en femtio år gammal straffdom är ur allmänpreventiv synpunkt i ingen mån mindre meningslös än ådömande av straff efter nämnda tids förlopp. Å andra sidan är det just ur allmänpreventiv synpunkt ett bestämt krav, att en nyligen lagakraftvunnen straffdom verkställs och icke, i det den (av det skäl, att brottets begående ligger långt tillbaka i tiden) betraktas såsom preskriberad kort efter sin tillkomst, gör intryck av ett tomt hot.

Såväl ur allmänpreventiv som ur individualpreventiv synpunkt är det ganska naturligt, att lagstiftaren, därest han delar nu framställda uppfattning, kan, med avseende på den tidsgräns, efter vilken straffet bör förfalla, göra skillnad mellan olika brott. Ur båda synpunkterna är faran av ett rånmord väsentligt intensivare än faran av ett snatteri, och likasom lagstiftaren för det förra fallet uppställer en vida strängare straffreaktion än för det senare, så har han alla skäl att låta straffhotet behålla sin verkan under betydligt längre tid i det förra fallet. Också förekommer alltjämt i lagarna, att lagstiftaren fäster så stort avseende vid denna skillnad, att han visserligen låter straffet bortfalla vid mindre brott, men icke vid svårare, eller åtminstone icke vid de allra svåraste. Å andra sidan har även i senare tider och även med avseende på statens straffrätt förekommit, att lagen även vid de allra svåraste brotten nöjt sig med en återfallspreskription så kort som tre år *a tempore scientiae* (så den franska revolutionens första lagstiftning). I modern lagstiftning är det emellertid genomgående det vanliga — och gäller undantagslöst för de lagar, där institutet utsträcker till alla brott — att brotten i preskriptionsavseende indelas i olika klasser med olika tider för straffets bortfallande; tiderna för de svåraste brottens åtalspreskription växlar mellan fem och trettio år; härom jfr ned.

Det låter emellertid även tänka sig, att man söker grunda preskriptionen på en argumentering hämtad icke från den materiella straffrättens utan från processens område. För straff fordras dom och för dom fordras bevisning. Det är ju självklart, att svårigheten att bevisa ett givet faktum, vilket som helst, allmänt talat växer med tidsavståndet. Det ligger då nära till hands att så tillämpa denna sats, att efter viss tids förlopp rannsaking icke får ske om dessförinnan begångna brott. Med denna ståndpunkt bortfaller straffet för brottet icke därför, att straffet anses obehövt, utan därför att brottet antages icke kunna bevisas. Att i enstaka fall en rannsaking, även efter lång tid, skulle kunna ske med positivt resultat, är intet avgörande motskäl; såvitt detta gäller endast undantagsfall, kunde det

väl försvaras att giva regeln allmän giltighet och avstå från att straffa de fall, där av någon slump full bevisning kunde förebringas. Men de gällande lagarna överensstämma alldeles icke med hela denna argumentering. Den ovillkorliga konsekvensen bleve tydligen, att, då på grund av redan förededd bevisning dom meddelats, intet skäl skulle finnas efter än så lång tid att icke verkställa denna. Ävenledes bleve det en konsekvens att stadga samma preskriptionstid för åtalet, vare sig brottet vore svårt eller lindrigt; genomsnittligen kan man icke påstå, att bevisningen vid svårare brott behåller sig längre tid oförvanskad än vid lindrigare: vittnen på ena eller andra sidan kunna avlida lika lätt i ena som andra fallet, indicier utplånas o. s. v. Och så mycket mindre borde preskriptionstiden för svåra brott vara, såsom i lagarna är förhållandet, flera gånger längre, som den hänsyn till den tilltalade, vilken man här ofta åberopar (svårigheten för honom att åstadkomma friande bevisning) borde göra sig mera gällande i mån som straffet är svårare. Även i de lagar, som i sina motiver uttryckligen vilja bygga preskriptionen på denna processuella grund, t. ex. N., överensstämmer således i själva verket lagens innehåll alldeles icke med den angivna grunden. Däremot är det väl möjligt, att man i vissa drag hos preskriptionsinstitutet kan finna spår av inverkan från denna synpunkt; t. ex. i den längre tid, som *par. cet.* ofta stadgas för preskription av lagkraftvunnen dom (i många fall har dock detta faktum även en annan förklaring, jfr ned.).

Historisk översikt.

I forngermanska rättskällor — däribland de svenska medeltidslagarna — förekomma i åtskilliga fall bestämmelser om preskription av målsägandens talan, där denna icke anställdes inom viss tid efter det han blivit i tillfälle att åtala. I flere fall bestämdes preskriptionstiden till ett år från och med dagen efter den, då brottet begicks (därav uttrycken »natt och år», »år och dag»); i andra fall, särskilt vid våldtäkt, uppställdes kortare tider. Hade en gång talan förts inom den utsatta tiden, synes brottet därefter hava blivit impreskriptibelt. Sannolikt sammanhånga dessa bestämmelser med inskränkandet av den ursprungliga självhämnnden: utövandet av självhämnnden krävde — att börja med åtminstone i vissa fall — hänvändelse till samhället (tinget) och denna hänvändelse måste ske inom viss tid.

De äldsta romerska rättskällorna visa däremot intet spår av straffpreskription. Sådana framträda först i den pretoriska rätten, då pretorn uppställde *annus utilis* såsom tidsgräns för den av honom beviljade aktionen (så att målsäganden hade på sig ett år, varunder han icke varit av okunnighet om brottet m. m. förhindrad att föra talan). Detta var förhållandet exempelvis med ärekränkning (*actio iniuriarum*). I de bekanta av Augustus utfärdade *l. l. Iuliae* (rörande otuktsbrott m. m.) stadgades en 5-årig preskription. Längre fram under käjsartiden uppstod, med bibehållande av dessa 1 års- resp. 5 årspreskriptioner, regeln att övriga brott — möjligen med undantag av ett fåtal impreskriptibla — preskriberas efter 20 år. I alla dessa fall var endast fråga om åtalspreskription; verkställighetspreskription var för den romerska rätten okänd.

Såvitt den germanska preskriptionen gick ut på att inskränka självhämnnden, blev den överflödig, i mån som utvecklingen medförde, att straffanspråket alltmera övergick i statens hand. Staten fann sig så mycket mindre föranlåten att inskränka straffets användning till viss tid, som straffprocessen alltmera övergick till att bli inkvisitorisk. Man finner således även i den svenska rätten, under 1500-talet, en brytning mellan å ena sidan tendensen att utsträcka preskriptionen för enskild åtalsrätt långt utöver de i landslagen uttryckligen nämnda fall, å andra sidan tendensen att

utesluta varje preskription vid de brott, där staten (Konungen) för talan. Slutet blev, för den svenska rättens vidkommande, att under 1600-talet den sistnämnda tendensen avgick med segern. Preskriptionen försvann även vid nästan alla de institut, där landslagen uttryckligen uppställt en sådan; i 1734 års lag nämnes överhuvud ingen annan preskription än för våldtäktsbrottet (där preskriptionen hade sina alldeles särskilda skäl).

Den svenska rättsutvecklingen motsvarades i det väsentliga av utvecklingen i de nordiska länderna överhuvud ävensom i England. Vad däremot angår den europeiska kontinenten, började visserligen samma uppfattning även där att göra sig gällande, i och med straffprocessens övergång till inkvisitorisk. Men denna utveckling hejdades snart fullständigt genom reception av den romerska rätten. Den ovannämnda romerska graderingen: 1-årig, 5-årig, 20-årig preskription upptogs i det väsentliga. Emellertid visar sig snart den skillnad mellan den franska och den tyska receptionen, att man i Frankrike endast i ringa omfång upptog tanken om vissa brotts impreskriptibilitet, under det man i Tyskland tvärtom utvidgade det impreskriptibla området till alla *crimina atrocía*. Dessutom tillade man i fransk rättspraxis — vad i romersk rätt, som nämnt, aldrig förekommit — preskription även av den lagakraftvunna domen, »verkställighetspreskription». Den franska rättens ståndpunkt blev avgörande för den franska revolutionens lagstiftning och därmed i sin ordning för den moderna straffrätten. *Code pénal* av 1791 stadgade, med uppgivande av den romerska graderingen, en allmän 3-årig åtalspreskription och en likaledes allmän 20-årig verkställighetspreskription; vilket system i den napoleonska lagstiftningen ersattes av en på de tre brottsgraderna byggd klassindelning (10—3—1-årig åtalspreskription samt 20—5—2-årig verkställighetspreskription). Denna grundtanke: *alla brott underkastas såväl åtals- som verkställighetspreskription* blev under 1800-talets fortgång accepterad av ett stort antal europeiska strafflagar.

Den svenska rättsutvecklingen efter 1734 års lag visar endast tämligen svaga reflexer av denna allmänna europeiska utveckling. Närmast skedde genom *K. F.* 20/1 1779 en ändring i *R. B.* 17: 32, varigenom en tvåårig preskription infördes för icke-urbota brott, med vissa undantag. I *L. K.*s förslag till strafflag (1839) upptogs emellertid preskriptionsinstitutet i lagens allmänna del; dock endast såsom åtals-, icke såsom verkställighetspreskription. Stadgandet omfattade alla brott, som i lagen icke belagts med svårare straff än fängelse (tidsmaximum 6 månader); och preskriptionstiden var fortfarande två år. Åtalades brottet inom denna tid, började dock ny preskriptionstid att löpa, därest processen avstannade (»från den dag, sista åtgärd med målet vid domstol emot den tilltalade togs»). *L. B.* i sitt förslag (1844) gick vidare: den uppställde jämte åtalspreskriptionen en verkställighetspreskription och införde särskilda regler om ämbetsbrott. Åtals-

preskriptionen indelades i två grader, en 2-årig (brott belagda med högst 6 månaders fängelse) och en 5-årig (högst två års fängelse); och till individualpreventionen togs hänsyn på det sätt, att den 5-åriga (men icke den 2-åriga) preskriptionen förföll, om brottslingen inom preskriptionstiden begick nytt brott av viss svårhet. Brottet blev emellertid impreskriptibelt icke blott i detta fall, utan även därest åtal kommit till stånd men avbrutits genom den tilltalades skuld (L. K. hade, som nämnt, icke skiljt detta fall från annat avstannande av processen). Verkställighetspreskriptionen omfattade straff, icke svårare än fängelse i sjätte graden (högst två år); preskriptionstiden var 10 år och påbörjande av verkställighet inom denna tid medförde impreskriptibilitet. Vid ämbetsbrott omfattade åtalspreskriptionen sådana brott, där straffskalan innehöll endast böter; verkställighetspreskriptionen endast bötesdomar. — I K. prop. 1862 till Str. L. borttogs bestämmelsen om preskriptionens förfallande på grund av nytt brott under preskriptionstiden; detta med anledning av praktiska betänkligheter, som framställdes vid granskningen i H. D. Ämbetsbrottspreskriptionen utvidgades något (till att omfatta även Str. L. 25: 17). Den högre graden av åtalspreskription, som nu omfattade brott, belagda med straffarbete upp till två år, hade i propositionen föreslagits till 10-årig i stället för 5-årig men Str. L. 1864 återvände till L. B.:s 5-åriga preskriptionstid. För brott, ej belagda med högre straff än fängelse, hade redan K. Prop. stannat vid 2-årig preskriptionstid.

Genom L. ²⁰/₆ 1890 utvidgades området för den 5-åriga preskriptionen, i det även sådana brott medtogos, där skalan väl överstiger två års straffarbete men endast under *synnerligen försvårande* omständigheter.

Jämförande översikt.

Preskription av straffet (vilken i de flesta lagar med undantag av vissa romanska, varibland **Fr.** och **Belg.**, skarpt skiljes från preskription av brottets civila rättsverkningar) innebär, att tidens förlöpande från en given *terminus a quo* till en given *terminus ad quem*, medför — vare sig ensamt för sig eller (numera visserligen mycket sällan) i förening med vissa av lagen angivna ytterligare villkor, t. ex. laglydigt uppförande å brottslingens sida — straffets bortfallande. Den form, vari lagen gjutit den straffrättsliga preskriptionen, kan (även inom samma lag) växla med hänsyn till den punkt på vägen från brott till straffverkställighet, då preskription inträder. Den kan hindra straffprocessens början, i det att den utesluter *åtal*; den kan inverka på en redan i gång varande straffprocess och hindra meddelandet av *straffdom*; och den kan slutligen hindra *verkställandet* av en meddelad och lagakraftvunnen straffdom. Alla formerna förekomma i modern rätt; för översiktens skull lämpar sig emellertid bäst att sammansluta de två första fallen till ett, vilket vi med ett gemensamt (visserligen icke adekvat) uttryck skola benämna *åtalspreskription* till skillnad från det tredje fallet, *verkställighetspreskription*. I den följande framställningen taga vi icke hänsyn till de särskilda regler, som mycket ofta uppställas i lagarna angående *enskild* åtalsrätt.

Vare sig det gäller *åtals-* eller *verkställighetspreskription*, kan lagen behandla den antingen såsom *total* (omfattande alla brott, resp. alla straff, oavsett svårheten) eller *partiell* (så att brotten resp. straffen dela sig i preskriptibla och impreskriptibla). I det lagarna äro olika såväl med avseende på förekomsten överhuvud av den ena eller andra preskriptionsarten som med avseende på preskriptionens omfång i ena och andra fallet, fördela de sig i nedanstående grupper; allt efter som de uppstålla

1) *varken åtals- eller verkställighetspreskription* (såsom allmänstraffrättsligt institut). Hit hör inom den europeiska rätten **Eng.**, som inom området för Common Law icke känner någon reglerad preskription. Detta utesluter visserligen icke, att engelsk jury mer än en gång i extrema fall uttalat icke-skyldig, på grund av att lång tid förflutit sedan brottets be-

gående; ej heller, att särskilda preskriptionsbestämmelser förekomma i åtskilliga speciallagar. — Den utomeuropeiska anglikanska lagstiftningen torde i det hela stå på samma standpunkt;

2) *partiell åtalspreskription och ingen verkställighetspreskription*. Hit höra **D.**; **Ö.** och några schweiziska kantonallagar. Vad närmare angår den danska rätten, medgives i princip åtalspreskription för brott, som *in abstracto* icke stå under högre maximum än *Bøder, simpelt Fængsel eller Ris* (i vilket fall åtal icke får ske, 66²), resp. *in concreto*, efter rannsaking, visa sig icke hava förskyllt högre straff. Total åtalspreskription förekommer undantagsvis, då brottssubjektet är under 15 år (en särskild regel uppställes även för brottssubjekt mellan 15 och 18 år); ingen åtalspreskription däremot vid ämbetsbrott (66³). Såsom supplement till preskriptionsbestämmelserna stadgas emellertid, att det ankommer på justitieministeriet att förordna om åtal för alla brott, vilkas begående ligger mera än tio år tillbaka i tiden; likaledes gäller beträffande straffdomar, vilkas meddelande ligger på samma tidsavstånd, att verkställande endast får ske efter föreskrift av justitieministeriet;

3) *partiell åtalspreskription och partiell verkställighetspreskription*. Hit höra dels **S.** och några kantonallagar, vilka medgiva preskription endast vid mindre svåra brott resp. straff (och således på båda linjerna lämna ett betydligt område impreskriptibelt), dels **Fi.** och **R. 1903**, vilka på båda linjerna endast undantaga ett litet område av de svåraste fallen från preskription;

4) *total åtalspreskription och ingen verkställighetspreskription*. Detta gäller i några kantonallagar: **Graub.** 54, 56; **Glar.** 33, 34;

5) *total åtalspreskription och partiell verkställighetspreskription*. Denna i äldre rätt stundom förekommande standpunkt är knappast representerad i gällande europeisk rätt (**Tic.**, som stundom här åberopas, hör till grupp 6), men jfr ned. om **It. 1921**;

6) *total åtalspreskription och total verkställighetspreskription*. Hit höra flertalet av de större europeiska ländernas lagar: **N.**; **H.**; **T.**; **Ung.**; **Fr.**; **Belg.**; **It.**; **Sp.**; **Port.**; **Bulg.**; ävenså åtskilliga kantonallagar.

Lagar, som endast i ringa utsträckning uppställa den ena eller andra formen av preskription, sammanfatta stundom det preskriptibla området under en gemensam preskriptionstid. Så är fallet med *åtalspreskription* i **D.** (två år) och med *verkställighetspreskription* i **S.** (tio år). De lagar åter, som i mera nämnvärd utsträckning medgiva vare sig ensamt åtalspreskription eller både åtals- och verkställighetspreskription, uppställa numera alltid ett större eller mindre antal klasser (2—9) med olika preskriptionstider. Härvid förekommer 1) att tiderna äro genomgående de samma för åtals- och verkställighetspreskription (några kantonallagar); 2) att de äro delvis desamma, delvis olika (**Sp.**); 3) att de äro genomgående olika, i det

tiden för åtalspreskriptionen är kortare än den motsvarande för verkställighetspreskription (det vanliga i hithörande europeiska lagar). För vad angår gällande lagar (jfr däremot ned. om **Tjsl. 1921**), är *terminus a quo* aldrig densamma för åtals- som för verkställighetspreskription; i förra fallet utgår man (i första hand) från brottet; i senare fallet (i första hand) från domen.

Såsom indelningsgrund för de olika preskriptionsklasserna resp. såsom skiljelinje mellan preskriptibelt och impreskriptibelt användes i fråga om åtalspreskription förbrytelseernas allmänna indelning i olika grader (t. ex. **Fr.:** *crimes, délits, contraventions*) eller straffskalornas maxima eller båda dessa synpunkter kombinerade; mera sällan den konkreta domen (eller fastmera det konkreta straff, som skulle hava ådömts, om ej preskriptionen kommit emellan: så **D.** och de danska förslagen; ävenså **It. 1921**); någonsång förekommer, att vid vissa brott särskilda preskriptionstider förekomma, t. ex. **Schw. 1918**, 105, 106 (fosterfördrivning), 180 (blodskam). I fråga om verkställighetspreskription användes den nyssnämnda allmänna indelningen av förbrytelseerna (t. ex. **Fr.**) eller det *in casu* ådömda straffets kvantum; sällan straffskalornas maxima (**Tjsl. 1921**; dock i kombination med den allmänna tredelningen av brotten). Preskriptionstiden inom de olika lagarnas högsta klass (såvitt det rör total preskription) är beträffande åtalspreskription högst *trettio* år (några kantonallagar); eljest *tjugofem* år (**N.** och flera kantonallagar); *tjugo* år (**T.; Ung.; It.; Sp.; Bulg.** och några kantonallagar); *aderton* år (**H.**); *femton* år (**Port.** och några kantonallagar); *tio* år (**Fr.; Belg.; Gen.**); *fem* år (*a tempore scientiae*: **R. 1922**). Inom den lägsta klassen äro tiderna vid åtalspreskription (total eller partiell) i gällande lagar: *tre* år (**Ung.; R. 1922**); *två* år (**S.; D.**); *ett* år (**Fi.; N.; H.; Fr.; Port.; R. 1903; Bulg.**); 6 månader (**Belg.; It.**); 3 månader (**T.; Ö. 532**); 2 månader (**Sp.**); i specialstraffrätten förekomma kortare tider än de i den allmänna strafflagen uppställda (därvid emellertid tiden ofta, t. ex. i **Fr.**, räknas *a tempore scientiae*). Beträffande verkställighetspreskription är tiden inom den högsta klassen ej sällan *trettio* år (**N.; T.; It.**; samt åtskilliga kantonallagar); eljest *tjugofem* år (**Ung.; Bulg.** och några kantonallagar); *tjugofyra* år (**H.**); *tjugo* år (**Fr.; Belg.; Sp.; Port.**); i utomeuropeisk rätt förekommer någonsång ännu kortare maximitid. Inom den lägsta klassen äro tiderna i gällande lagar: [*tio* år (**S.**);] *fem* år (**Fi.; Ung.**); *tre* år (**R. 1903**); *två* år (**N.; H.; T.; Fr.; Bulg.**); *halvtannat* år (**It. 955**); *ett* år (**Belg. 93; Sp. 134; Port. 125 § 6**); i kantonallagarna någon gång kortare tid.

Den förhärskande ståndpunkten i gällande europeisk straffrätt är sålunda: att såväl åtals- som verkställighetspreskription fullständigt genomföras; att för preskriptionstidens bestämmande brotten indelas i klasser, nämligen i avseende på åtalspreskriptionen abstrakt, efter brottets allmänna grad eller efter dess maximistraff, och i avseende på verkställighetspreskriptionen efter brottets allmänna grad eller efter det ådömda straffets

storlek; samt att preskriptionstiderna äro kortare vid åtalspreskription än vid verkställighetspreskription och med olika *terminus a quo* för dessa båda.

I det hela gäller detsamma om de aktuella strafflagsförslagen. De danska närma sig dock mer eller mindre den gällande danska lagens ståndpunkt (även såtillvida, att de kombinera en abstrakt och en konkret indelningsgrund); och det österrikiska förslaget i sitt senare skick (1912) har endast åtalspreskription men icke verkställighetspreskription (liksom den gällande österrikiska lagen). Såsom redan nämnt har **It. 1921** endast partiell verkställighetspreskription och **Tjssl. 1921** samma *terminus a quo* för de båda preskriptionsarterna. **It. 1921** har dessutom konsekvent genomfört en konkret indelningsgrund för båda preskriptionerna. I fråga om *åtalspreskription* är tiden i högsta graden *tjugofem* år enligt **S. 1916; S. 1923; T. 1919** och **Ö. 1912; tjugo** år enligt **T. 1909; Geg.; T. 1925; Schw. 1918; It. 1921** och **Tjssl. 1921**; samt tiden i lägsta graden fem år enligt **It. 1921** (med förbehåll av för vissa fall uppställda särskilda tider, vilka tydligen beräknas kunna nedgå under ett år); *två* år enligt **S. 1916; S. 1923** och de danska förslagen; *ett* år enligt **Fi. 1921; 6 månader** enligt **T. 1909; Geg.; T. 1919, 415; T. 1925; Ö. 1912** och **Schw. 1918**. I fråga om *verkställighetspreskription* är tiden i högsta graden *trettio* år i nästan alla de förslag, som uppställa denna preskriptionsart: **S. 1916; S. 1923; T. 1909; Geg.; T. 1919; T. 1925; Schw. 1918; It. 1921; Tjssl. 1921**; men i **Fi. 1921** *tjugofem* år; samt i lägsta graden, vilken även här starkt växlar, *tio* år enligt **Fi. 1921** och **It. 1921; fem** år enligt **S. 1916; S. 1923** och de danska förslagen; *tre* år enligt **T. 1919; två** år enligt **T. 1909; Geg.; T. 1925; Tjssl. 1921** (*Übertr.* § 7); och *ett* år enligt **Schw. 1918**.

För den följande översikten av detaljerna lämpar sig bäst att skilja åtals- och verkställighetspreskription.

Åtalspreskription.

Begynnelsepunkten (Terminus a quo).

Den i äldre rätt vanliga utgångspunkten för åtalspreskriptionstidens beräkning, att brottet blivit *bekant*, förekommer — bortsett från specialstraffrätt och den här icke behandlade frågan om enskild åtalrätts preskription — sällan i modern rätt; så dock **Sp. 133** och **R. 1922**. Fastmera är brottets begående den allmänna utgångspunkten för nämnda beräkning. Men då det gäller att närmare bestämma, vad som skall förstås med brottets begående, visar sig stor osäkerhet.

För en jämförelse mellan olika rättsordningars uppfattning måste man inom brottsrekvisitet åtskilja momenter, som innefatta 1) handlingar (inräknat pliktstridig underlåtenhet) av brottslingen; 2) sådana verkningar av hans handling, förutan vilka ingen straffbarhet föreligger; 3) verkningar av

hans handling, som visserligen icke hava denna betydelse men dock bringa honom under en högre straffskala; 4) omständigheter, som utan att innefatta verkningar av hans handling, likväl äro villkor för straffbarhet (t. ex., enligt många lagar, vid konkursförbrytelser konkursens inträdande). Ej sällan hava analoga uttryck i olika lagar av rättspraxis fått motsatta tolkningar. Den svenska lagens uttryck *den dag brottet begicks* har sålunda konstant uppfattats så, att alla rekvisitets momenter skola föreligga, innan preskriptionen börjar löpa; likaså i fransk rättspraxis uttrycket *le jour où le crime aura été commis*. Däremot har i dansk rätt uttrycket *efter Forbrydelsens Udøvelse* lika bestämt tolkats så, att det endast är fråga om den brottsliga handlingens avslutande. Den tyska lagens uttryck *mit dem Tage, an dem die strafbare Handlung begangen ist*, kunde så mycket mera synas otvetydigt, som det tillägges *ohne Rücksicht auf den Zeitpunkt des eingetretenen Erfolges*. Icke förty har rättspraxis orubbligen fasthållit den tolkning, att preskription icke inträder förr, än den *verkan* inträtt, som kräves för straffbarhet (men icke följande verkningar, som *höja* straffbarheten).

Beträffande åtskiljandet mellan olika ståndpunkter är först att märka, att naturligen alla lagar och förslag överensstämma däri, att preskriptionen under alla förhållanden icke börjar löpa förr, än den brottsliga handlingen är avslutad (även om brottet långt dessförinnan skulle vara fullbordat och straffbarhet hava uppstått). Härav följer, att såväl fortsatt brott som »fortvarande» brott (*delictum continuum*) icke börjar preskriberas förr än med den sista handlingen resp. med det straffbara tillståndets upphörande — något, som lagen stundom uttryckligen förklarar (t. ex. **It. 72**; **Schw. 1918**, 68). Icke sällan uppställas för särskilda brott särskilda preskriptionsregler, som stundom endast utgöra tillämpningar av de allmänna reglerna, stundom modifikationer däri: så vid frihetsbrott (**N. 69**; **H. 71**; **S. 1916**, 13: 5; **S. 1923**, 13: 4); enleveringsbrott (**S. 5: 15**; **Fi. 8: 1**; **Fi. 1921**, 10: 6); horsbrott (**Fi. 8: 1**; **Fi. 1921**, 10: 6); tvegifte (**T. 171**); förfalskningsbrott (**H. 71**); tryckfrihetsbrott (**S. Tr.F.O. 4⁶**; **Geg. 195**) m. fl.

Här berörda lagar och förslag kunna indelas i följande grupper med avseende på uppfattningen av brottets begående såsom utgångspunkt för åtalspreskriptionen. Preskriptionstiden börjar löpa

1) med den brottsliga handlingens avslutande. Hit höra **Fi.**; **D.** (såsom *Forbrydelsens Udøvelse* tolkas i rättspraxis); **H.**; **Ö.** (övervägande rättspraxis); bland förslagen: **Fi. 1921**; **Geg.** (undantag för tryckfrihetsbrott); **Ö. 1912**; **Schw. 1918**; **Tjssl. 1921**. — Andra lagar fordra ett plus utöver detta självklara minimum, nämligen

antingen 2) att verkan av handlingen inträtt, såvitt den fordras för handlingens straffbarhet. Såsom redan nämnt, är detta gällande **T.** rättspraxis; antagligen avses detsamma i **T. 1909**; det säges uttryckligen i **T. 1919**

och **T. 1925**. Denna ståndpunkt innebär, att en byggmästares kulposa brott, i det han orsakat människors död genom vårdslöst uppförande av en byggnad, som sedan sammanstörtat, börjar preskriberas först från sammanstörtandet, om den vårdslösa handlingen icke är i och för sig straffbar (såsom brott byggt på fara), men i motsatt fall från byggandets avslutande; att misshandelsbrott med dödlig utgång preskriberas icke från dödens inträdande utan från misshandeln o. s. v. Exempler visa även, att enligt dessa lagverk bestämmandet av preskriptionstidens längd kan knyta sig till en annan (och senare) tidpunkt än preskriptionens *terminus a quo*: misshandeln i och för sig står kanske under t. ex. 5-årig preskription, medan dödens inträdande såsom verkan därav höjer preskriptionstiden till 10 år, men även sistnämnda preskription löper från misshandeln;

eller 3) att varje verkan av handlingen inträtt, som influerar straffbarheten. Med denna ståndpunkt är det således alltid i preskriptionens *terminus a quo*, som preskriptionstiden bestämmes. Hit hör **N. 69**, som förklarar: *Naar en handling strafbarhed afhænger eller paavirkes af en indtraadt virkning, løber forældelsen i intet tilfælde før fra virkningens indtræden*;

eller 4) att icke blott alla relevanta verkningar av handlingen utan alla brottsrekvisitets elementer överhuvud, även sådana som icke äro kausalförbundna med handlingen, skola hava förverkligats, t. ex. vid konkursförbrytelser, att konkurstillståndet inträtt. Så är uppfattningen i **S. rättspraxis**; likaså **Ung.**; detsamma torde vara förhållandet i flertalet romanska länder, t. ex. **Fr.** (om **Sp.** jfr ov.). Bland förslagen gäller detta om **S. 1916**; **S. 1923** och **It. 1921**;

eller 5) att det för preskriptionens löpande fordras, visserligen icke att den brottsliga handlingens verkningar, men däremot att andra eventuella rekvisitelement inträtt. Så de senare **D.** förslagen: *Er Handlingens Strafbarhed gjort afhængig af en senere Begivenhed, løber Forældelsesfristen dog først fra dens Indtræden*. Bland dessa »senare händelser» skola, såsom det upplyses i motiverna, icke innefattas de i rekvisitet ingående verkningarna av den brottsliga handlingen (däremot nämnes såsom exempel konkursens inträdande vid konkursförbrytelse).

Slutpunkten (Terminus ad quem).

Det enklaste sättet att genomföra preskriptionen vore, att sedan den bestämda preskriptionstiden förflutit från *terminus a quo*, möjligheten att åtala resp. att ådöma straff bortfaller, utan avseende på vad som under tiden kan hava tilldragit sig (således även om *terminus ad quem* inträffar mitt under pågående process). Denna preskriptionsform spelar också i modern lagstiftning, i motsats till äldre rätt, en ganska stor roll, men endast såsom subsidiär. Den i första hand uppställda preskriptionen är

alltid på ett eller annat sätt — visserligen mycket växlande i olika lagar — beroende av vad under preskriptionstiden kan inträffa, av eventuellt mellankommande fakta.

Ett sådant mellankommande faktum M kan hava 1) den verkan att för det beträffande brottets del alldeles utesluta all preskription, förvandla brottet till impreskriptibelt [*typ 1*].

Om åter 2) brottets preskriptibilitet bibehålles, så kan nämnda faktum M hava antingen a) den verkan att annullera den hittills tillryggalagda tidens betydelse i preskriptionsavseende eller b), utan att upphäva denna betydelse, tillsvidare suspendera preskriptionens fortsatta löpande, med förbehåll alltså, att den förflutna tiden *kan* komma att sammanräknas med senare tidsperiod.

I fallet 2) a), där den redan upplupna preskriptionstiden annulleras, medan möjlighet till preskription tillsvidare kvarstår, kan antingen (1) en ny preskription börja automatiskt i samma ögonblick som det avbrytande faktum M inträffar (med möjligheten öppen, att den nya preskriptionen kan i sin tur på samma sätt avbrytas) [*typ 2*]; eller ock (2) kan ett eventuellt inträdande senare faktum N medföra, vare sig α) att brottet vid sistnämnda faktums inträdande blir impreskriptibelt [*typ 3*] eller β), att en ny preskriptionstid då börjar löpa [*typ 4*].

I fallet 2) b), där den tillryggalagda tiden tillsvidare fortfar att ha eventuell betydelse, kan tänkas, att ett senare faktum N verkar så, att preskriptionen ånyo upplivas, därvid antingen (1) preskriptionstiden kan räknas i ett sammanhang från brottets begående (så att det anses, som om aldrig det mellankommande faktum M inträffat) [*typ 5*], eller (2) preskriptionen betraktas såsom vilande under tiden mellan de båda fakta M och N, medan däremot tiderna före M och efter N sammanräknas såsom preskriptionstid [*typ 6*].

Såväl när det gäller att bestämma det faktum M, som avbryter eller fördröjer preskriptionen, som att bestämma det senare faktum N, som på ena eller andra sättet inverkar på den genom M uppkomna situationen, visa lagarna fortfarande stark variation. Förstnämnda faktum sammanhänges oftast med Statens judiciella funktion: det kan bestå i beslut om åtal, uttagande av stämning, delgivande därav, häktning, eller överhuvud någon vare sig mot brottet objektivt eller mot brottslingen personligen riktad åtgärd av åklagarmakt eller domare; även under omständigheter t. ex. i beslut om utredning av en prejudicerande fråga. I det närmare utförandet av dessa frågor variera olika länders lagar och praxis starkt; även förekommer att samma lag intager alldeles olika ståndpunkter vid olika arter av brott (enligt **Fr.** t. ex. avbrytes vid *contraventions* preskriptionen icke av åtal m. m. utan endast av fällande dom, d. v. s. om sådan dom ej meddelas inom preskriptionstiden, oftast ett år, är straffet under alla omstän-

digheter förfallet). En annan på detta område framträdande skillnad mellan lagarna är, att enligt några (t. ex. **T.** och i allmänhet germanska lagar) avbrottet av preskriptionen endast verkar mot den brottsling, mot vilken den beträffande handlingen (t. ex. åtalet) riktas; enligt andra (t. ex. **Fr.** och i allmänhet romanska lagar) mot alla i brottet implicerade. — Det är emellertid icke nödvändigt, att faktum M skall vara av denna typ; det kan även tänkas, att t. ex. vistelse i utlandet, undergående av frihetsstraff i utlandet, begående av nytt brott m. m. har en sådan verkan. Ofta förekommer, att faktum M uppdelas i olika fall, allteftersom preskriptionen antingen »*avbrytes*» (∴: den upplupna preskriptionstiden annulleras) eller blott »*vilas*».

Försåvitt faktum M icke verkar endast ögonblickligt utan skapar ett mer eller mindre varaktigt hinder för preskriptionens löpande, så uppstår frågan om det senare faktum N, som i sin ordning verkar upphävande på hindret. Därav att det givna hindret för preskriptionen (t. ex. pågående process) upphäves, följer emellertid, som redan nämnt, icke utan vidare, att preskriptionen åter börjar löpa. I äldre lagar förekommer fastmera ännu, att brottet under vissa omständigheter kan förvandla sig till impreskriptibelt (om nämligen hindret bestått i den pågående åtalsprocessen och brottslingen själv är »skuld» till att denna avbrytes). I övrigt kan faktum N bestå i avbrytande, stundom även i avslutande, av den process, som hindrat preskriptionen; i upphörande av det rättsliga eller faktiska hinder för processens fortgång, som ditills gjort preskriptionen vilande o. s. v. Även förekommer, att faktum N kan inträda rent automatiskt, bestå i utlöpanet av en viss tidsrymd, i det att lagen förklarar, att visst uppehåll i preskriptionen endast får utsträckas till en viss maximitid (så att t. ex. senast två år efter det faktum M — hindrets början — inträffat, hindret upphör att verka). Då emellertid dylika bestämmelser kanske syns lagstiftaren kunna leda till ett för starkt hämmande av statens judiciella funktion gentemot brottslingen, har stundom (i de senaste **T.** förslagen) såsom kompensation givits befogenhet åt domstolen att *in casu* inom vissa gränser förlänga preskriptionstiden.

Jämte dessa många växlande former uppställas ofta i modern lagstiftning, i syfte att förekomma, att preskriptionstiden utdrages i det obestämda, en s. k. absolut preskription (med längre tid än den vanliga preskriptionstiden). Denna preskriptionsform kan antingen hava den betydelse, att, om vid dess utlöpande processen icke pågår, åtal därefter icke vidare kan anställas; eller ock, att, även om processen i nämnda tidpunkt skulle pågå, dom icke får därefter meddelas. I sistnämnda fall kommer denna »absoluta» preskription att ställa sig såsom en preskription av avdömandet, i motsats till den vanliga preskriptionen såsom en preskription av åtalet. Det förekommer även, att det, jämsides med dessa preskriptionsformer, uppställas

en från samma utgångspunkt, nämligen brottets begående, löpande preskription av verkställigheten; därom jfr ned.

För en översikt av de olika lagarnas ståndpunkter bör först skiljas mellan A) dem, som överhuvud uppställa blott *en* form av åtalspreskription, och B) dem, som för olika fall hava olika former.

ad A. Endast mycket sällan förekommer numera (vad som i gamla tider var regel), att lagen låter varje faktum, som den betraktar såsom avbrott i preskriptionen, medföra, att brottet omedelbart förvandlar sig till impreskriptibelt [*typ 1* i ovanstående analys]. Så dock **App. A.-Rh.** 43.

Andra enhetliga ståndpunkter intagas av **Fi.** och **N.** Enligt **Fi.** medför varje inträffat preskriptionshinder (M), att den föregående preskriptionstiden förfaller; vid eventuellt bortfallande (N) av hindret börjar alltid en ny preskriptionstid att löpa [*typ 4*, jfr ov.] Enligt **N.** innebär preskriptionshindrets inträdande (M), att den dittills upplupna preskriptionstiden bibehåller potentiell betydelse; därest hindret i en senare tidpunkt (N) upphör, komma nämligen tiderna före M och efter N att sammanläggas till preskriptionstid [*typ 6*]; denna lag känner således, för vad angår *åtalspreskription*, intet »avbrott», endast »vila».

ad B. Flertalet lagar använda emellertid samtidigt olika preskriptionsformer, antingen så, att de härvid åt olika preskriptionshinder giva olika verkan, eller så, att de jämte den ordinarie preskriptionen uppställa en »absolut» preskription (eller eventuellt förena dessa båda metoder).

S. låter alltid, vid preskriptionshindrets inträdande (M), den förut upplupna preskriptionstiden annulleras men möjligheten till preskription tillsvidare kvarstå. Så länge den genom hindret inträdda situationen (åtalsprocessen) varar, löper ingen preskription, men om processen avbrytes (N) (vilket i rättspraxis ansetts *icke* ske därmed, att målet i avvaktan på en prejudicerande frågas avgörande förklaras vilande), kunna två fall inträffa, antingen att brottet blir impreskriptibelt (därest avbrottet beror på brottslingens »skuld» [*typ 3*] eller att en ny preskriptionstid börjar löpa [*typ 4*]. Samma ståndpunkt intages av **Sp.**

Flera lagar överensstämna däri, att de känna dels fall, då preskriptionen »avbrytes», så att den upplupna preskriptionstiden annulleras men en ny preskription genast börjar löpa efter avbrottet [*typ 2*], dels fall, då preskriptionen »vilar», så att den upplupna preskriptionstiden fortfar att hava potentiell betydelse [*typ 6*]. Hit äro att föra **H.** 72, 73; **T.** 68, 69; **Ung.** 108, 109; **Fr.** *C.d'I.Cr.* 637, 638, 640 och i övrigt (beträffande vilandet) rättspraxis; **Belg.** *L.* ¹⁷/₄ 1878, artt. 23, 26, 27. I detaljerna förekomma varjehanda varianter: sålunda bestämmer **Fr.** preskriptionshindren väsentligt olika, allteftersom det å ena sidan gäller *crimes* eller *délits*, å andra sidan *contraventions*; **Belg.** inför en maximitid (= den ursprungliga preskrip-

tionstiden för varje särskilt fall), efter vars utlöpande intet vidare avbrott av preskriptionen kan äga rum; eller ock, för andra fall, subsidiärt en absolut preskriptionstid o. s.v.

Strafflagsförslagen äro i denna punkt inbördes ännu mer splittrade än gällande lagar. **Fi. 1921** uppställer, likasom **Fi.**, endast regeln, att vid åtalsavbrott (N) alltid ny preskription börjar löpa [typ 4]. De danska och de senare tyska förslagen (från och med **Geg.**) stå på den norska lagens ståndpunkt, som icke erkänner något »avbrytande» preskriptionshinder utan vid hinder låter preskriptionen »vila» och således eventuellt medräknar den redan tillryggalagda preskriptionstiden [typ 6]; de tyska förslagen införa dessutom maximitider för preskriptionens vilande, men de två sista (**T. 1919; T. 1925**) kompensera, såsom förut omtalat, dessa bestämmelser genom rätt för domstolen att *in casu* stadga viss förlängning av den ordinarie preskriptionstiden. **Tjst. 1921** känner, i rak motsats till nämnda grupp, vid åtalspreskriptionen intet vilande men väl avbrott; det uppställer emellertid parallellt med denna preskription dels en absolut preskriptionstid för domsmedlandet dels en samtidigt börjande preskription av verkställigheten (jfr ned.). **Schw. 1918** och **It. 1921** känna åter såväl avbrott (med omedelbart börjande ny preskription [typ 2] som vila [typ 6] och dessutom en subsidiär och absolut preskriptionstid; liknande **Ö. 1912** (där den subsidiära preskriptionen dock icke är absolut). Slutligen låta **S. 1916** och **S. 1923** i vissa fall preskriptionshindrets verkan förfalla (»så som hade intet åtal skett») [typ 5]; i andra fall (vid åtalsprocessens avbrott genom brottslingens »skuld») preskriptionen förfalla [typ 3]; åter i andra fall en ny preskriptionstid löpa från hindrets upphörande [typ 4]; men hava dessutom en absolut preskription (av åtalsrätten), som subsidiärt omfattar alla fallen.

Verkställighetspreskription.

Det har förut anmärkts, att tiden för verkställighetspreskriptionen i somliga lagar bestämmes *abstrakt*, efter brottsarten (**Fr.** etc.) eller straffarten; någon gång efter straffskalornas maxima förbundet med hänsyn till nämnda allmänna indelningar av brott eller straff; i andra lagar konkret, efter det i domen utsatta straffkvantum, stundom även här med hänsyn jämväl till straffarten. I somliga lagar, t. ex. **T.** och **T.** förslagen, stadgas, för den händelse frihets- och bötesstraff kumulerats för samma brott, att intet av dessa straff får preskriberas före det andra, vadan alltså den längsta av de två preskriptionstiderna (om dessa äro olika) kommer att tillämpas. — Där den konkreta indelningsgrunden användes, torde oftast anses, att, såvitt straff för olika brott sammanläggas, det blir det sammanlagda straffets kvantum (och art), som avgör preskriptionen.

Begynnelsepunkten (Terminus a quo).

Det vanliga är, att verkställighetspreskriptionen börjar löpa från domen. Någon gång är domens meddelande den avgörande tidpunkten (**S.**; **Fi.**; **Fi. 1921**); oftare dess lagakraftvinnande (**N.**; **T.**; de **T.** förslagen o. s. v.); **H.** utgår från den tidpunkt, då domen blir exekutiv (*kan worden ten uitvoer gelegd*); stundom, t. ex. **Fr.**, är frågans lösning mera komplicerad. I några kantonallagar förekommer, att *terminus a quo* icke inträder förr än efter den ådömda strafftidens slut (så att verkställighetspreskriptionen börjar, först då från domen en tid förflutit = strafftiden).

Såsom förut omtalat, intager **Tjsl. 1921** i detta avseende en särställning. *Terminus a quo* är för verkställighetspreskriptionen densamma som för åtalspreskriptionen, nämligen brottets begående (jfr ov.); tiden för verkställighetspreskriptionen är densamma som för den *absoluta* åtalspreskriptionen, men såsom verkställighetspreskription är den icke absolut utan kan fastmera både avbrytas och vila (jfr ned.). Någon absolut *verkställighetspreskription* uppställles icke.

Ofta uttalas i lagarna, att, där villkorlig frigivning skett men återkallats, preskriptionstiden (för resten av straffet) skall räknas (icke från lösgivandet utan) från återkallelsebeslutets lagakraftvinnande. Så **N.**; **H.**; **S. 1916**; **S. 1923**; **Tjsl. 1921** o. s. v.

Slutpunkten (Terminus ad quem).

Lagarnas behandling av denna fråga är analog med den motsvarande vid åtalspreskription, men väsentligt mindre invecklad.

Sålunda kan enligt några lagar verkställighetspreskriptionen väl avbrytas, men icke vila (**S.**; **Fi.**; **T.**; **S. 1916**; **S. 1923**; **Fi. 1921**; **Schw. 1918**; **It. 1921**); enligt andra, tvärtom, vila men icke avbrytas (**D.** förslagen; **Geg.**; **T. 1919**; **T. 1925**); slutligen, enligt ännu andra, både avbrytas och vila (**N.**; **H.**; **T. 1909**; **Tjsl. 1921**). En *absolut* preskription av verkställigheten, där sålunda varken avbrott eller vila förekommer, uppställles, dock blott såsom subsidiär, i **Schw. 1918**; en subsidiär preskription, som kan vila, men icke avbrytas, i **T. 1909**.

Beträffande det faktum, som konstituerar *avbrottet*, kan detta, likasom i fråga om åtalspreskriptionen, antingen ingrediera i processen mot brottslingen eller stå utanför denna. Vad angår förstnämnda typ, nöjer sig lagen stundom med det kompetenta organets *beslut* om verkställighet (**T. 1909**; **Schw. 1918**); stundom fordras beslutets *bekantgörande* för den dömde (särskilt av betydelse för bötesstraffet; **It. 1921**); stundom verkställighet *eller* gripande i och för verkställighet (**N.**; **Tjsl. 1921**); stundom en egentlig verkställighetshandling (**S.**; **Fi.**; **S. 1916**; **S. 1923**; **Fi. 1921**). Rörande sistnämnda typ förekommer, att avbrott framkallas av rymning (**Tjsl. 1921**);

eller av begående av nytt brott (**N.; It.; Sp.; S. 1916; S. 1923**); eller av undergående utav annat straff (**It. 1921**).

Beträffande rättsverkan utav avbrott avses, som nämnt, med själva beteckningen avbrott (i motsats till vila), att den dittills upplupna preskriptionstiden definitivt förlorar sin betydelse. I övrigt kan avbrottet antingen medföra, att det ådömda straffet blir impreskriptibelt (så vissa äldre lagar t. ex. **S.**), eller låta preskriptibiliteten kvarstå. I sistnämnda fall börjar alltså en ny preskription att löpa, därest avbrottet skulle upphöra, och denna nya preskription kan antingen hava samma tid som den ursprungliga (**Fi.; H.; T.; Fi. 1921; T. 1909; Schw. 1918; It. 1921; Tjssl. 1921**) eller ock kan dess tid bestämmas, jämlikt de uppställda preskriptionsskalorna, efter straffrestens storlek (**N.; S. 1916; S. 1923**) — en åtskillnad, som naturligen icke kan hava betydelse i de lagar, som bestämma preskriptionstiden uteslutande efter brottets art, utan avseende på straffets kvantum; jfr dock i sistnämnda avseende **Belg.**, som har en komplicerad bestämmelse, *C. pén.* 95.

Det faktum, som föranleder, att verkställighetspreskriptionen *vilat* (så att den upplupna preskriptionstiden behåller potentiell betydelse), kan vara antingen lagligt uppskov med straffverkställigheten (**N.; H.; T.; D. förslagen; T. förslagen; Tjssl. 1921**) eller undergående av annat straff (samma lagverk; enligt **N.** även utländskt straff) eller av något slags tvångsförvaring (**H.; D. 1924**).

Straffpåföljder, som ådömts jämte ett numera preskriberat huvudstraff, kunna under omständigheter fortfara efter huvudstraffets preskription. Vid lagens tystnad lär det få anses gälla, då påföljden ådömts för livtid eller för viss tid räknat från avslutad straffverkställighet. I sistnämnda fall bör, såvitt huvudstraffet på grund av verkställighetspreskription förfallit, ifrågavarande tid räknas från verkställighetspreskriptionens *terminus ad quem*; vilket stundom även säges i lagarna (**S. 1916; S. 1923; Fi. 1921**). Kommer emellertid i dylika fall straffpåföljden tillsvidare icke till verkställighet, så kan fråga uppstå om dess självständiga preskription (efter det att huvudstraffet redan är preskriberat) och även denna fråga löses någon gång av lagen: **It. 97; It. 1921, 127**.

I den moderna lagstiftningen har uppstått den för äldre rätt okända frågan om verkställighetspreskription av de *säkerhetsåtgärder*, som lagen kan stadga i stället för eller jämte straff. Såsom sådana tider, räknat från domens lagakraftvinnande, uppställas tjugo år i **S. 1916** och **S. 1923** (därjämte en absolut preskriptionstid för dessa fall å trettio år); tio år i **Fi. 1921**; tre år i **T. 1919**; samt, räknat från brottets begående, tio år i de **D.** förslagen. Enligt **Tjssl. 1921** tillkommer det domstolen, då den från brottets begående löpande vanliga preskriptionstiden (vilken bestämmes abstrakt, efter straffskalan och straffets art) förflutit, att avgöra, huruvida verkställandet av en eventuellt ådömd säkerhetsåtgärd kan anses nödigt.

über die Bedeutung der ... (Z. 11. 1921; Z. 11. 1921; Z. 11. 1921)

Die Bedeutung der ... (Z. 11. 1921; Z. 11. 1921; Z. 11. 1921)

Die Bedeutung der ... (Z. 11. 1921; Z. 11. 1921; Z. 11. 1921)

Die Bedeutung der ... (Z. 11. 1921; Z. 11. 1921; Z. 11. 1921)

MOTIVER

1877

Allmän motivering.

Då såväl åtals- som verkställighetspreskription redan förekomma, ehuru i inskränkt omfång, i gällande svensk straffrätt, är ett försvar för själva preskriptionens idé överflödigt; det kan blott komma an på att motivera utvidgningen av institutet till att omfatta *alla* brott och *alla* straff. Denna motivering är i själva verket given i och med det att man grundar preskriptionen icke enbart på en undersökning av individualpreventionens utan även och i främsta rummet av allmänpreventionens krav. Ur individualpreventiv synpunkt låte det väl säga sig, att de brott, vilka anses ådagalägga en så höggradig samhällsfarlighet, att man *a priori*, utan att hava prövat straffets verkan på individen, finner dem kräva ett mycket långvarigt straff, kanske livstids frihetsstraff, konsekvent icke borde lämnas alldeles straffria, om än en låt vara lång tid förflutit från brottets begående. Från allmänpreventionens synpunkt ställer det sig annorlunda; det är här icke fråga om vilken reaktion den brottslige individens personliga beskaffenhet kan kräva, utan om brottets inverkan på samhällsmedlemmarna i gemen: eller snarare, om det krav på straffreaktion, som brottet skapar genom sin inverkan på övriga samhällsmedlemmar. Och ur denna synpunkt ställer det sig, såsom förut anmärkt, otvivelaktigt så, att straffbehovet tämligen snart försvagas med tidens förlöpande, ehuru visserligen mindre hastigt vid svåra än vid lindriga brott. Då nu straffets egenskap av lidande gör, att staten icke får anse sig berättigad att använda det i större utsträckning än det är fullt nödvändigt, så innebär ett bortfallande av allmänpreventionens krav ett bestämt motskäl mot straffets användande. Den betänklighet mot preskriptionen, att den skapar en lockelse till brott genom utsikten till strafffrihet för den brottsling, som under viss tid lyckas undgå åtal, och att den på detta sätt motverkar allmänpreventionens syfte, har icke tillräcklig grund i verkligheten. Om straffet i övrigt verkar avhållande, minskas denna verkan icke väsentligt av den väg till strafffrihet, som genom preskriptionen kan synas öppna sig för brottslingen. För övrigt skulle invändningen träffa även den preskription, som lagen redan känner, och detta så mycket starkare, som preskriptionstiderna här äro

kortare och utsikten till strafffrihet sålunda ligger närmare. — Dessa synpunkter gälla icke endast allmänna huvudstraff; de äro även tillämpliga i fråga om straffpåföljder och särskilda straff, såsom ämbetsstraff och straff enligt krigslag. Dock må här anmärkas, att såvitt en straffpåföljd måste anses automatiskt inträda i och med själva straffdomens lagakraftvinnande, man icke i annan mening kan tala om en verkställighetspreskription av denna lagakraftägande dom, än för vad angår bestämmande av slutpunkten för påföljden. En påföljd enligt Str. L. 2: 19, som skall räcka, intill dess tio år förflutit från det slutliga avtjänandet av ett samtidigt ådömt frihetsstraff, inträder i och med domens lagakraftvinnande. Då ett uppskov med verkställigheten är otänkbart, kan icke heller någon egentlig preskription tänkas. Men det skulle kunna ifrågasättas, att, därest frihetsstraffet preskriberas, påföljden skulle anses upphöra i samma stund som frihetsstraffets verkställighet förfaller och på detta sätt, ehuru icke själv preskriberas, dock förfalla i och med frihetsstraffets preskription. Det riktiga lär emellertid vara i dylikt fall att betrakta tidpunkten för frihetsstraffets preskription lika med tidpunkten för frihetsstraffets slutliga avtjänande, alltså såsom utgångspunkt för beräkning av den tidsbestämda delen av påföljden (så att ovannämnda tio år räknas från den dag, då frihetsstraffet är preskriberat). Denna uppfattning torde också få anses vara den svenska rättens. Vad angår ett sådant särskilt straff som avsättning, torde även detta rättsligen få anses inträda automatiskt i och med domens lagakraftvinnande. Vid dylikt förhållande synes riktigast, att även för det fall att den dömde trots allt skulle faktiskt fortsätta sin tjänsteövning (exempelvis vid enskilt järnvägsbolag, Str. L. 25: 22²), icke anse verkställigheten av domen (i denna del) preskriptibel.

Då sakkunnige hava, i resultatet överensstämmande med den bestämda tendensen i modern lagstiftning, funnit de anförda skälen böra leda till stadgande om alla brotts och alla straffs preskriptibilitet, hava sakkunnige emellertid icke ansett sig böra, såsom i modern lagstiftning är det mera vanliga, alldeles undanskjuta den individualpreventiva synpunkten. Denna kräver uppenbarligen, att hänsyn tages till brottslingens uppförande efter brottets begående. Har han i lång tid efter brottets begående levat fullkomligt laglydigt, så kommer man även från individualpreventiv utgångspunkt, åtminstone om brottet icke tillhör de svåraste, till det resultat, att straffet bör anses överflödigt; är återigen detta icke förhållandet, så bortfaller icke utan vidare individualpreventionens krav på reaktion. Det synes emellertid icke böra sättas i fråga att på grund av senare begånget brott *utan inskränkning* ådöma straff för ett brott, som ligger så långt tillbaka i tiden, att det allmänpreventiva kravet bör anses ha förfallit. Är det första brottet A lindrigt och det senare inom preskriptionstiden för A begångna brottet B svårt, så torde i allmänhet kunna antagas, att straffet

för brottet B blir tillräckligt kraftigt för att det icke skall bliva nödvändigt att rubba preskriptionen för det mindre brottet A. Är tvärtom det första brottet A svårt och det senare B lindrigt, så kan väl mestadels antagas, att brottslingens samhällsfarlighet minskats, om han under hela — den i sådant fall långa — preskriptionstiden för A icke begått något svårare brott. Där- emot står det något annorlunda, om brottslingen först begått ett svårt brott och därpå, innan detta preskriberats, ett annat svårt brott. Då kan — framför allt om båda brotten kunna anses vila på samma brottsliga böjelse, men även dessförutan — det senare brottet i förening med det förra indicera en sådan samhällsfarlighet hos brottslingen, att möjligheten att straffa det först begångna brottet (om det längre fram upptäckes) bör hållas längre öppen än vanligen är förhållandet. Så t. ex. om någon begått ett (tills- vidare oupptäckt) rånmord och därefter begår ett rån, för vilket han straffas. Upptäckes omsider rånmordet, så synes preskriptionstiden för detta brott böra bli längre, än om brottslingen icke begått rånet. Likaså rån, längre fram efterföljt av inbrottsstöld o. s. v. Dessa skäl stödjäs av den reflexion, att, då det gäller en rättsordning, där, såsom i den svenska, de svåra brotten hittills varit impreskriptibla, folkets rättsmedvetande kan känna sig kränkt, om svåra brott, t. ex. rånmord, plötsligen underkastas preskription utan allt avseende på att brottslingen därefter begått andra svåra brott. Sakkunnige hava sökt lösa frågan på det sätt, att, där den, som begått visst svårt brott (i lag belagt med straffarbete över två år), innan detta preskriberats begår ett nytt svårt brott (vars straffskalans maxi- mum likaledes överstiger två års straffarbete), det första brottets preskrip- tion avbrytes och ny preskriptionstid (alltså med samma utgångspunkt som det senare brottets preskription) börjar löpa. I motsvarighet härtill har i fråga om verkställighetspreskription föreslagits, att, där det gäller ådömt straff svårare än två års straffarbete, verkställighetspreskriptionen avbrytes, om brottslingen under dess löpande begår ett nytt brott, vars straffmaximum överstiger två års straffarbete. — Såsom nämnt, går uppfattningen i modern lagstiftning i allmänhet i motsatt riktning till den här företrädde, i det man icke fäster något som helst avseende vid begåendet av nya brott. Undan- tag göra dock **Ö.** 229; **R.** 1922, 22 och några kantonallagar; ävenså stundom den sydamerikanska lagstiftningen, t. ex. **Boliv.** 105; **Chil.** 96. Beträffande *verkställighetspreskriptionen* gäller undantaget även **N.** 74; **It.** 96 och **Sp.** 134.

De anmärkningar, som ur praktisk synpunkt gjorts¹ mot hänsyns-

¹ Av *H. D.* i anledning av *K. Prop.* 1862: »Af det för åtnjutande af den här omför- mällda preskription stadgade vilkor, att den tilltalade under de tio år, som förflutit efter föröfvandet af det brott, därför han vore åtalad, icke begått ny förbrytelse, som kunde åtalas och vore med straffarbete eller dödsstraff belagd, syntes följa, att, om måls- äganden eller åklagaren ville bevisa, att den tilltalade under de tio åren gjort nytt brott af förenämnda beskaffenhet, åtalet för det äldre brottet borde tillsvidare blifva hvilande.

tagandet till ett nytt under prøvotiden begånget brott, att nämligen rannsakingen om det nya brottet eventuellt kan föranleda uppskov med rannsakingen om det gamla brottet, varigenom bevisningen om detta gamla brott skulle kunna ytterligare försvåras — resp. att underdomstols fällande dom över det nya brottet kunde föranleda en rannsaking om det gamla brottet, vilken sedan, därest underdomstolens dom upphävdes i högre instans, kunde visa sig obehöfvig — synes sakkunnige ingalunda avgörande. De utgå båda från det antagligen mindre vanliga fall, att både det förra och det senare brottet tillsvidare förbliva oupptäckta men därefter på samma gång upptäckas och åtalas. Det mera vanliga förloppet lär fastmera vara, att, då det gamla brottet, t. ex. rånmord, upptäckes, det visar sig, att preskriptionstiden redan förflutit men att den tilltalade eller misstänkte, medan den ännu löpte, begått ett annat svårt brott och blivit dömd för detta.

Då sakkunnige sålunda funnit detta medgivande böra göras åt individualpreventionen, hava sakkunnige emellertid ansett, i likhet med *Utk. 1916* och *Fsl. 1923*, att en absolut åtalspreskription bör stadgas, innebärande en oöverstiglig tidsgräns för senare brotts förmåga att avbryta det tidigare brottets preskription. (Med detta skäl att införa en absolut preskription förenar sig ett annat, varom jfr ned.). Denna absoluta preskriptionstid har bestämts för de svårare brotten till trettio och för övriga brott till femton år. Då det ansetts, att nämnda i och för sig långa tid — särskilt den å femton år, såvitt det gäller ringa brott — icke bör förlängas t. ex. därigenom att målet av någon anledning vilar, har stadgandet så formulerats, att *straff icke må ådömas* efter sagda tiders förlopp.

Vad beträffar de frågor rörande preskriptionsinstitutets genomförande,

---

Men till följd häraf skulle, i det fall, att frågan derom, huruvida den tilltalade begått nytt brott eller ej, först i sista instansen gick honom emot, åtalet för den äldre förbrytelsen ej förr, än efter längre tids förlopp, ånyo komma under behandling, hvar emellertid den bevisning, som vid åtalets början möjligen funnits att tillgå, lätteligen kunde hafva gått förlorad. Å andra sidan åter, om förste domstolen ansett nytt brott vara af den tilltalade föröfvadt och förty upptagit åtalet för den äldre förbrytelsen, kunde inträffa, att i sista instansen en motsatt åsigt gjorde sig gällande, i hvilken händelse någon rannsaking om det äldre brottet lämpligast bort icke hafva ägt rum. Än större vore de förvecklingar och olägenheter, som kunde uppstå i händelse de angifna brotten voro af beskaffenhet, att deröfver borde af särskilda domstolar ransakas och dömas. Med afseende härå och enär för öfrigt straffriheten ej skulle inträda innan tio år förflutit från brottets föröfvande och följaktligen först efter en så lång tids förlopp, att ej antagas kunde, det allmänna rättskänslan skulle finna sig kränkt deraf, att brott af den beskaffenhet, som här afsåges, icke vidare fick till bestraffning åtalas, hemställde Högsta Domstolen, att icke annat vilkor för tillämpning af tioårig preskription måtte göras, än att åtalade brottet ej är i lagen belagdt med svårare straff, än straffarbete i två år, samt alltså hvad derutöfver förekom i sednare momentet af 14 § utgå».

som icke bero på den nu föreslagna utvidgningen av preskriptionens omfång utan redan med nuvarande preskription göra sig gällande i svensk rätt, hava sakkunnige ansett riktigast att icke nu föreslå någon ändring i de regler, som givits av lagen eller utbildat sig i rättspraxis. Hit höra särskilt frågorna om preskriptionens utgångspunkt (*terminus a quo*) samt om avbrott resp. vilande av den löpande preskriptionen. Angående *terminus a quo* lärer få anses, att, då preskriptionen i första hand stödjdes på hänsyn till allmänpreventionen, den av lagen säkerligen hysta och av rättspraxis bestämt accepterade uppfattning, att preskriptionen icke börjar löpa, förr än å ena sidan handlingen är avslutad (och sålunda, vid *delicta continua*, brottslingen slutat att vidmakthålla den brottsliga situationen) å andra sidan brottet är i teknisk mening fullbordat (och sålunda varje straffskalan influerande verkan av brottet, ävensom sådana rekvisitelement som t. ex. konkursens inträdande i 23 kap:s fall, inträtt), är det riktiga. Den har också uttryckligen omfattats av *Utk. 1916* och *Fsl. 1923*. Annorlunda ligger saken i fråga om rubbningar i preskriptionens löpande (avbrott, vilande). Men då vissa regler i detta hänseende av lagen uppställts och av rättspraxis närmare utformats och då dessa regler, vad man i övrigt må anse om deras riktighet eller lämplighet, snarast torde få mindre praktisk betydelse för de nu enligt sakkunniges förslag tillagda långa preskriptionstiderna än för de redan befintliga korta tiderna, hava sakkunnige även här ansett riktigast att förbliva vid det bestående, helst reglernas definitiva fixerande torde göra kännedom om principerna i den blivande straffprocessen önskvärd. De i gällande lag stadgade avbrott i åtalspreskriptionen (vare sig brottet därefter blir impreskriptibelt eller ny preskription börjar löpa) hava emellertid i sin mån varit ett väsentligt skäl för sakkunnige att redan nu föreslå den ovan berörda bestämmelsen om absoluta preskriptionstider. — Även i en punkt rörande verkställighetspreskriptionen hava sakkunnige föreslagit en ändring i det bestående. Enligt gällande svensk rätt torde straffet, om det börjat verkställas men verkställigheten avbrutits, bli impreskriptibelt. Uppenbarligen överensstämmer denna ståndpunkt icke med den grund för preskriptionsinstitutet, som sakkunnige antagit. Sakkunnige hava därför föreslagit, icke endast att ny preskription skall börja löpa i och med verkställighetens avbrott utan därjämte, att den nya preskriptionstiden icke skall bli längre än som motsvarar den icke avtjänade återstoden av det ådömda straffet. Även detta överensstämmer med *Utk. 1916* och *Fsl. 1923*.

Beträffande preskription av ämbetsbrott är gällande lag strängare än vid allmänna brott. Med undantag allena för *Str. L. 25: 17*, där en 5-årig preskription uppställles, låter strafflagen endast sådana ämbetsbrott preskriberas, som icke kunna bestraffas med annat än böter. Sakkunnige hava, i likhet med *Utk. 1916* och *Fsl. 1923*, ansett denna stränghet icke tillräckligt

motiverad, då det väl kan vara befogat att *par. cet.* straffa ämbetsmannen strängare än en privatperson men icke att ytterligare försvåra det redan skärpta straffet genom att i preskriptionsavseende behandla brottet strängare än ett annat lika strängt bestraffat brott, begånget av den private. Sakkunnige hava därför föreslagit, att alla ämbetsbrott göras preskriptibla. *Fsl. 1923* uppställer 10-årig preskription, då avsättning ingår i straffskalan, men 5-årig, då ämbetsstraffet icke är högre än suspension. Då emellertid denna skillnad, tillämpad på nu gällande strafflags 25 kap., endast skulle innebära, att sådant uppsåtligt ämbetsbrott enligt 25: 16, som begåtts av förhastande och medfört ringa eller ingen skada, underkastas 5-årig preskription, har det syntts sakkunnige riktigast att med hänsyn till nu gällande strafflag stadga 10-årig preskription för alla sådana ämbetsbrott, som för närvarande äro impreskriptibla. Den tämligen självklara regel, att preskriptionstiden höjes över 10-årsgränsen (till 15 eller 25 år), därest ämbetsbrottet är belagt jämväl med allmänt huvudstraff, som kräver denna längre preskriptionstid, har här, likasom i *Utk. 1916* och *Fsl. 1923*, uttryckligen uttalats.

Den av *Utk. 1916* (13: 2) och *Fsl. 1923* (13: 2) uppställda regel, att, där lagen på grund av särskilda personliga omständigheter hos gärningsmannen nedsätter eller förhöjer straffmaximum, preskriptionen skall bestämmas efter det sålunda ändrade maximum, har i svensk rätt aldrig betvivlats, även om regeln icke varit tillämplig vid de i *Str. L. 5* kap. förekommande fall (jfr däremot t. ex. vid itererad stöld). Sakkunnige hava därför ansett ett stadgande härom för närvarande icke av behovet påkallat.

Utk. 1916 har i olikhet med *Fsl. 1923* en bestämmelse angående den skärpning, som ådömes livstidsfånge i stället för allmänt straff, vartill han kan hava gjort sig förfallen. I motsats till nyssnämnda fråga hava meningarna i svensk rätt varit delade därom, huru detta skärpningsstraff skall anses ur preskriptionssynpunkt. Då emellertid nu den åsikt synes ha stadgat sig, att det allmänna straffet för varje särskilt fall skall läggas till grund för preskriptionen, hava sakkunnige, i likhet med *Fsl. 1923*, ansett bestämmelsen kunna undvaras (liksom den saknas i nuvarande lag).

Såväl *Utk. 1916* som *Fsl. 1923* hava infört en ny bestämmelse därom, att återupptagande jämlikt *R. B. 17: 32* resp. återbrytande av dom icke må äga rum, då tilltalad person frikännts genom lagakraftägande dom och därefter den för åtalspreskription stadgade tid förflutit. Utan tvivel hänvisar denna bestämmelse på en lucka eller oklarhet i gällande lagstiftning. Men då dels frågans fullständiga lösning skulle kräva hänsynstagande även till andra fall, t. ex. att brott, varför tilltalad fälles till straff, skulle genom återupptagande framställa sig såsom väsentligt svårare och sålunda medföra förhöjning av det ådömda straffet, och dels även här för en definitiv

reglering närmare kännedom om principerna för en blivande straffprocess synes önskvärd, hava sakkunnige för sin del låtit bero vid det bestående.

I *Utk. 1916* såväl som i *Fsl. 1923* förekommer en preskriptionsbestäm- melse rörande förvaring, ådömd kronisk brottsling eller »förminskat till- räknelig». En dylik bestämmelse har för gällande rätt ingen tillämp- lighet men torde böra uppställas i sammanhang med nämnda instituts eventuella införande i svensk rätt.

Därest förslaget blir gällande lag, uppstår frågan om dess tillämplighet i avseende på dessförinnan förövalade gärningar. Sakkunnige hava emeller- tid ansett, att särskilda övergångsbestämmelser för denna frågas avgörande icke äro av nöden, då den allmänna uppfattningen torde vara, att bestäm- melsen i promulgationslagen 13 § är analogiskt tillämplig vid strafflags- ändringar överhuvud. Enligt gällande lag impreskriptibla brott preskri- beras sålunda jämlikt bestämmelserna i en efter deras begående antagen ny lag; och brott, vilkas preskriptionstid *förkortas* genom den nya lagen, preskriberas likaledes enligt denna senare. Detsamma gäller om preskrip- tion av ådömda straff; också här kan förekomma, att preskriptionstiden förkortas (från 10 till 5 år, jfr strafflagen 5: 17 och nu föreliggande för- slag 20 § momm. 4, 5). Även beträffande det motsatta fallet, att preskrip- tionstiden *förlänges* genom den nya lagen (vilket inträffar med brott, där straffskalan överstiger två års straffarbete men endast under synnerligen försvårande omständigheter, jfr strafflagen 5: 14 mom. 2 och nu förelig- gande förslag 14 § 3, 4 momm.), inträder analogisk tillämpning av promul- gationslagen 13 § (»den, som efter äldre lag är till frihet från åtal berättig- gad, njuter den frihet till godo, ändå att brottet efter nya lagen åtalas kunde»).

Speciell motivering.

5 kap.

14 §.

Såsom preskriptionstid för brott, i vilkas straffskala livstids straffarbete ingår, hava både *Utk. 1916* och *Fsl. 1923* föreslagit 25 år, i motsats till flertalet andra förslag och flera gällande lagar, där en lägre siffra, oftast 20 år, uppställs. Sakkunnige hava följt de svenska förslagen, särskilt med hänsyn därtill, att benådning från livstids straffarbete gemensamt icke äger rum förr än efter minst 20 års undergående av straffet; det synes nämligen, att preskriptionstiden i princip icke bör vara kortare än den faktiska strafftiden.

Den låga siffran, 10 år, för straffarbetets allmänna maximum i nuvarande svensk rätt gör, att för det närvarande ingen användning finnes för den av de svenska förslagen uppställda andra graden (20-årig preskription).

Såväl i *Utk. 1916* som i *Fsl. 1923* är den kortaste preskriptionstiden 2 år, vilken omfattar alla brott, där straffmaximum icke överstiger fängelse. Denna preskriptionstid gäller sålunda enligt förslagen även brott, enbart belagda med böter. Att *Utk. 1916* intager denna ståndpunkt förklaras emellertid därav, att *Utk.* uttryckligen räknat med möjligheten att en särskild lag om förseelser skulle uppställas vid sidan om den egentliga strafflagen och att i denna förseelselag skulle uppställas bland annat särskilda regler om preskription. Samma synpunkt torde även hava gjort sig gällande i *Fsl. 1923*. Under nu rådande förhållanden komme dock den tvååriga preskriptionen att, liksom enligt nuvarande lag, omfatta även alla förseelser. Det torde emellertid vara en ganska allmän erfarenhet i praxis, att den tvååriga preskriptionstiden för många av dessa fall är olämpligt lång; den har även majoriteten av gällande lagar emot sig (jfr ov. sid. 24). Då det nu icke syns sakkunnige möjligt att uppställa en annan preskrip-

tionstid för bötesbrott enligt den allmänna strafflagen än för andra bötesbrott, eftersom skiljelinjen mellan specialförfattningar och den allmänna strafflagen alldeles icke sammanfaller med skiljelinjen mellan förseelser och allvarligare brott, hava sakkunnige stannat vid den lösning att stadga en ettårig preskription för alla enbart med bötesstraff belagda brott, vare sig de upptagas i den allmänna strafflagen eller icke.

Jämlikt bestämmelsen i *Straffl. f. Krigsm.* § 47 äro *alla* de militära disciplinstraffen i preskriptionsavseende likställda med bötesstraff.

Om kollision mellan gällande och ny lag jfr ov. s. 43.

15 §.

Den föreslagna 10-åriga preskriptionen gäller således vare sig det högsta ämbetsstraffet för brottet i fråga är suspension eller avsättning och vare sig avsättningen kan eller skall åtföljas av förklaring om ovärdighet att i rikets tjänst vidare nyttjas eller icke. I övrigt jfr ov. sid. 42.

De särskilda bestämmelserna i *L. 8/3 1889* § 11 och *K. F. 19/11 1914* om preskription av vissa ämbetsbrott beröras naturligen icke av här föreslagna lagändring.

För det fall, att avsättning m. m. icke är straff utan endast påföljd av annat straff, såsom enligt *Str. L. 25: 20*, inträder den regel, som redan nu gäller, nämligen att i och med straffets bortfallande genom preskription även påföljden förfaller (den kan nämligen endast ådömas i förbindelse med straffet). Därigenom kan möjligheten att på denna grund döma till avsättning förfalla efter fem och i visst fall (25: 20² jfr 18: 13) redan efter två år från brottets begående.

16 §.

De i *Str. L. 15: 17* och *22: 8* mom. 1 [liksom ett av de i *15: 21*] nämnda fallen äro för närvarande impreskriptibla. Göras de preskriptibla, måste naturligen samma regel i fråga om preskriptionens begynnelsepunkt uppställas för dem som för de analoga fall, som nämnas i *Str. L. 5: 15*.

17 §.

Härom jfr ov. sid. 41.

18 §.

Jfr ov. sid. 39.

19 §.

Jfr ov. sid. 40.

20 §.

Vid bestämmande av preskriptionstiderna för straffverkställigheten synes avseende böra fästas därvid, att indelningsgrunden för dessa skalor

är det *konkreta* straffkvantum, som fastställs i domen, medan indelningsgrunden för åtalspreskriptionens skalor är det *abstrakta* straffmaximum. Det kan tydligen icke anses lämpligt, att, om av två medgärningsmän den ene *A* rymt strax efter brottets begående, innan han hunnit åtalas, den andre *B* åtalats och dömts strax efter begåendet men rymt strax efter domen, *B:s straff* är preskriberat långt innan *A:s brott*, så att, om båda återkomma samtidigt, *A* åtalas och straffas medan *B* går fri — något som med de i vår och andra lagar förekommande ganska vida straffskalorna lätt kan inträffa, om ej tiderna vid verkställighetspreskriptionen sättas längre än motsvarande tider vid åtalspreskriptionen. Denna möjlighet bortfaller visserligen icke men minskas väsentligt med de av sakkunnige föreslagna siffrorna (likaså *Utk. 1916* och *Fsl. 1923*). Under förutsättning att tiderna för verkställighetspreskriptionen byggas enbart på den konkreta domen — och annat lärer med vår strafflags byggnad icke vara tillrådligt — talar nämnda reflexion även för, att en dom på bötesstraff icke preskriberas förr än efter fem år (enär det icke sällan förekommer i lagen, att böter och straffarbete ingå i samma skala).

Om kollision mellan gällande och ny lag jfr ov. s. 43.

21 §.

Jfr ov. sid. 38.

22 §.

Jfr ov. sid. 41.

I likhet med vad som stadgas exempelvis i den norska lagen (jfr ov. sid. 32) har föreslagits, att preskriptionstiden för en påbörjad men avbruten straffverkställighet skall, där villkorlig frigivning ägt rum, men återkallats eller förklarats förverkad, räknas först från den dag, då beslutet därom vann laga kraft — ett stadgande, som synes vara på sin plats i en lag, som för preskriptionens avbrytande fordrar verkställighet och icke nöjer sig med beslut om verkställighet.

23 §.

Jfr ov. sidd. 41, 39.

BIHANG

SAMMANSTÄLLNING AV BESTÄMMELSERNA I GÄLLANDE LAG, UTKASTET 1916, FÖRSLAGET 1923 SAMT SAKKUNNIGES NU AVGIVNA FÖRSLAG

Gällande Lag.

5 kap. 14 §. Straff vare förfallet för brott, som ej blivit åtalat:

1. inom två år, om det ej i lagen med svårare straff, än fängelse, belagt är: eller

2. inom fem år, om brottet, där det ej är med synnerligen försvårande omständigheter förenat, icke är i lagen belagt med svårare straff, än straffarbete i två år.

Utkastet 1916.

13 kap. 1 §. Straff vare förfallet för brott, som ej blivit åtalat:

1. inom tjugofem år, om brottet är i lag belagt med frihetsstraff på livstid;

2. inom tjuugo år, om det högsta straff, varmed brottet i lag är belagt, är frihetsstraff på viss tid över femton år;

3. inom femton år, om högsta straffet är frihetsstraff över åtta men icke över femton år;

4. inom tio år, om högsta straffet är frihetsstraff över tre men icke över åtta år;

5. inom fem år, om högsta straffet är frihetsstraff över ett, men icke över tre år; samt

6. inom två år, om högsta straffet är mindre än i 5 mom. sägs.

2 §. Där lagen i 4 eller 5 kap., på grund av särskilda personliga omständigheter hos gärningsmannen, nedsätter eller förhöjer det högsta straff, varmed brott eljest belagt är, skall tid, varom i 1 § förmäles, beräknas efter det sålunda nedsatta eller förhöjda högsta straffet.

3 §. För brott, som i lagen endast är belagt med straff, varom i 2 kap. 27 § stadgas, vare straffet förfallet, om brottet icke blivit åtalat inom tio år. Är brottet i lag belagt både med sådant straff och med allmänt huvudstraff; vare tiden för åtals anställande ock tio år, dock att, där det allmänna straffet är sådant, som här i 1 § 1,

Förslaget 1923.

13 kap. 1 §. Straff vare förfallet för brott, som ej blivit åtalat:

1. inom tjugofem år, om brottet är i lag belagt med frihetsstraff på livstid;

2. inom tjugo år, om det högsta straff, varmed brottet i lag är belagt, är frihetsstraff på viss tid över tre år;

3. inom femton år, om högsta straffet är frihetsstraff över åtta men icke över tolv år;

4. inom tio år, om högsta straffet är frihetsstraff över tre men icke över åtta år;

5. inom fem år, om högsta straffet är frihetsstraff över ett men icke över tre år; samt

6. inom två år, om högsta straffet är mindre än under 5 sägs.

2 §. Där lagen i 2 eller 9 kap. på grund av särskilda personliga omständigheter hos gärningsmannen nedsätter eller förhöjer det högsta straff, varmed brottet i allmänhet är belagt, skall tid, som i 1 § sägs, beräknas efter det straffmått, vartill högsta straffet sålunda nedsättes eller förhöjes.

3 §. För brott, som icke är i lagen belagt med annat straff än avsättning, vare straffet förfallet, om brottet ej blivit åtalat inom tio år.

Är brottet i lagen belagt både med avsättning och med allmänt straff, vare ock tiden för åtals anställande tio år, dock att, där det allmänna straffet är sådant, som i 1 § under 1, 2 eller 3

Sakkunniges förslag.

5 kap. 14 §. Straff vare förfallet för brott, som ej blivit åtalat:

1. inom tjugofem år, om brottet är i lag belagt med straffarbete på livstid;

2. inom femton år, om det högsta straff, varmed brottet är i lag belagt, är straffarbete på viss tid över åtta år;

3. inom tio år, om högsta straffet är straffarbete över två men icke över åtta år;

4. inom fem år, om högsta straffet är straffarbete icke över två år;

5. inom två år, om högsta straffet är fängelse; samt

6. inom ett år, om brottet är i lagen belagt med svårare straff än böter.

15 §. För brott, som av ämbetsman begås i ämbetet, vare straffet förfallet, om åtal ej blivit anställt inom ett år, där brottet i lagen med endast bötesstraff är belagt, eller inom fem år, där brottet är av den beskaffenhet, som i 25 kap. 17 § omförmäles.

För andra brott, som av ämbetsman begås i ämbetet, vare, där ej annor-

15 §. De i 14 § bestämda tider skola räknas i allmänhet från den dag brottet begicks, men i de fall, som i 15 kap. 18 eller 21 § sägas och ej åtalas må innan till återgång av giftermål dömt är, från den dag laga kraft ägande dom därom gavs.

Åtal anses vara börjat, då kallelse till svaromål är den, som tilltalas skall, i laga ordning kungjord, eller han för brottet häktad blivit.

16 §. Är åtal å brott, som i 14 § sägs, börjat inom tid, som där bestämmes, och har det åtal blivit avbrutet, utan att den tilltalade därtill skuld varit; då skall för rättigheten att åtalet fullfölja lika tid, som i samma § utsatt finnes, räknas från den dag avbrottet skedde.

2 eller 3 mom. sägs, för åtals anställande den tid skall gälla, som där för varje fall utsatt finnes.

4 §. Skall brott straffas med skärping, som för särskilt fall i 2 kap. 17 § stadgas; varde tiden för åtals anställande beräknad med avseende å det straff, varmed brottet i allmänhet belagt är.

5 §. De i 1 och 3 §§ utsatta tider skola, där ej annorledes stadgat är, räknas från den dag, gärningsmannens handling företogs, eller, där till brottets lagliga kännetecken hör viss verkan av handlingen, från den dag, brottet genom den verkans inträdande fullbordat blev.

Stå flera brottsliga handlingar i det förhållande, att de tillsammans utgöra ett brott, skall tiden räknas från det handling eller verkan, som i 1 mom. sägs, senast inträffade.

Har den brottsliga verkan av handlingen bestått däruti, att friheten, genom dom eller annorledes, orättmätigt någon berövats; då skall tid, som här sägs, ej räknas, förr än han friheten återvunnit eller avlidit.

6 §. Åtal anses vara börjat, då kallelse till svaromål är den, som tilltalas skall, i laga ordning kungjord.

Varder åtal, som i tid börjat är, utan den tilltalades skuld avbrutet, dock så, att samma åtal fullföljas kan; då skall rättigheten till åtalets fullföljande icke anses förfallen, förr än den i 1 och 3 §§ för varje fall stadgade tid förflutit från den dag, avbrottet skedde.

Varder målet, utan den tilltalades skuld, på sådant sätt avbrutet, att samma åtal ej kan fullföljas; skall, i fråga om straffs bortfallande, så anses, som hade intet åtal inträffat.

sägs, för åtals anställande skall gälla den tid, som där för varje fall finnes utsatt.

För brott, som i lagen är belagt endast med mistning av ämbete på viss tid eller med dylikt straff och med böter, vare tiden för åtals anställande fem år. Är brottet belagt både med mistning av ämbete på viss tid och med frihetsstraff, vare lag som i andra stycket är sagt.

4 §. De i 1 och 3 §§ utsatta tider skola, där ej annorledes är stadgat, räknas från den dag, då den brottsliga handlingen avslutades. Beror en handlings straffbarhet av att viss verkan inträtt, skola nämnda tider räknas från den dag, den verkan inträdde.

Stå flera brottsliga handlingar i det inbördes förhållande, att de tillsammans utgöra ett brott, skall tiden räknas från den dag, då handling eller verkan, som i första stycket sägs, senast inträffade.

Har den brottsliga verkan av handlingen bestått däruti, att friheten, genom dom eller annorledes, blivit någon orättmätigt berövad, då skall tid, som här sägs, räknas från den dag, då han återvann friheten eller, om han dessförinnan avlidit, från dödsdagen.

5 §. Åtal anses vara börjat, då kallelse till svaromål är i laga ordning kungjord den, som skall tilltalas.

Är åtalet börjat, men varder målet utan den tilltalades skuld avbrutet, dock så att samma åtal kan fullföljas; då skall rätten att fullfölja målet icke anses förfallen, förr än den i 1 eller 3 § för varje fall stadgade tid förflutit från den dag, avbrottet skedde.

Varder målet, utan den tilltalades skuld, avbrutet på sådant sätt att samma åtal ej kan fullföljas, skall i fråga om straffs bortfallande så anses, som hade inte åtal skett.

lunda stadgat är, straffet förfallet, om brottet icke blivit åtalat inom tio år; dock skall, där brottet är belagt med sådant allmänt huvudstraff, som i 14 § 1 eller 2 mom. sägs, för åtals anställande den tid gälla, som där för varje fall utsatt finnes.

16 §. De i 14 och 15 §§ bestämda tider skola räknas från den dag brottet begicks; dock att i de fall, som i 15 kap. 17, 18 eller 21 § eller i 22 kap. 8 § 1 mom. sägas och ej åtalas må, innan till återgång av giftermål dömt är, tiderna skola räknas från den dag laga kraft ägande dom gavs om återgång av giftermålet.

Åtal anses vara börjat, då kallelse till svaromål är den, som tilltalas skall, i laga ordning kungjord eller han för brottet häktad blivit.

17 §. Är åtal börjat inom tid, som i 14 eller 15 § bestämmes, och har det åtal blivit avbrutet, utan att den tilltalade därtill skuld varit; då skall för rättigheten att åtalet fullfölja lika tid, som i samma §§ utsatt finnes, räknas från den dag avbrottet skedde.

17 §. Är någon, genom laga kraft ägande dom, fälld till straff, som ej svårare är än straffarbete i två år, och verkställas ej domen inom tio år sedan den gavs, vare straffet förfallet. Huru ådömt straff tidigare kan vara förfallet, därom stadgas i särskild lag angående villkorlig straffdom.

Är den tilltalade skuld till att åtalet avbrytes, vare straffet ej förfallet, förr än å tid, som i 9 § utsatt finnes.

7 §. Har tilltalad person genom laga kraftvunnen dom frikänts och har, från domens lagakraftvinnande, tid förflutit, som i 1 och 3 §§ för varje fall stadgas; då må ej återupptagande, varom i 17 kap. 32 § rättegångsbalken förmåles, ej heller återbrytande av domen äga rum.

8 §. Har någon begått brott, som i 1 §, 1, 2, 3 eller 4 mom. sägs, och har han därefter, innan den för varje fall stadgade tid för åtal förflutit från brottets begående eller från avbrott, varom i 6 § 2 mom. förmåles, ånyo förövat brott, som i lag med tukthusstraff belagt är; då skall tid för rättigheten att det förra brottet åtala räknas från det senare brottet; och vare, i fråga om åtal, som inom den tid inträffar, lag, som i 6 § stadgas.

9 §. I intet fall må brott åtalas, sedan trettio år, eller, där brottet enligt lag icke med tukthusstraff är belagt, sedan femton år förflutit från den tid, som i 5 § sägs.

14 §. Straff vare förfallet, där domen ej börjat verkställas, innan nedan nämnda tider förflutit, från det domen vann laga kraft:

1. trettio år, där livstids frihetsstraff ådömts;

2. tjugofem år, där frihetsstraff å viss tid över femton år ådömts;

3. tjuugo år, där frihetsstraff å längre tid än åtta år och högst å femton år ådömts;

4. femton år, där frihetsstraff å längre tid än tre år och högst å åtta år ådömts;

5. tio år, där frihetsstraff å längre tid än ett år och högst å tre år ådömts; samt

6. fem år, om straffet var mindre än i 5 mom. sägs.

15 §. I avseende å straff, som i 2 kap 27 § sägs, gälle ej viss tid för doms verkställande.

Är den tilltalade skuld till att målet avbrytes, vare straffet ej förfallet, förr än å tid, som i 8 § finnes utsatt.

6 §. Är tilltalad person frikänd genom laga kraft ägande dom och har, från det domen vunnit laga kraft, tid förflutit, som i 1 eller 3 § för varje fall stadgas; då må ej återupptagande, varom förmåles i 17 kap. 32 § rättegångsbalken, ej heller återbrytande av domen äga rum.

7 §. Har någon begått brott, som i 1 § under 1, 2, 3 eller 4 sägs, och har han därefter, innan tiden för åtal av brottet är förliden, ånyo förövat brott, som i lag är belagt med straffarbete; då skall tid för rätten att åtala det förra brottet räknas från det senare brottet.

8 §. I intet fall må brott åtalas, sedan trettio år eller, där brottet icke enligt lag är belagt med straffarbete, sedan femton år förflutit från dag, som i 4 § sägs.

13 §. Straff vare förfallet, där domen ej börjat verkställas, innan nedan nämnda tider förflutit från det domen vann laga kraft:

1. trettio år, där livstids frihetsstraff ådömts;

2. tjugofem år, där frihetsstraff på viss tid över tolv år ådömts;

3. tjugو år, där frihetsstraff på längre tid än åtta år och högst på tolv år ådömts;

4. femton år, där frihetsstraff på längre tid än tre år och högst på åtta år ådömts;

5. tio år, där frihetsstraff på längre tid än ett år och högst på tre år ådömts; samt

6. fem år, om straffet var mindre än under 5 sägs.

14 §. I avseende å straff, som i 7 kap. 22 § sägs, gälle ej viss tid för doms verkställande.

18 §. Har någon begått brott, som i 14 § 1, 2 eller 3 mom. sägs, och har han därefter, innan den för varje fall stadgade tid för åtal förflutit, ånyo förövat brott, som i lag är belagt med straffarbete över två år; då skall tid för rättigheten att det förra brottet åtala räknas från det senare brottet.

19 §. I intet fall må straff ådömas, sedan trettio år eller, där brottet enligt lag icke är belagt med straffarbete över två år, sedan femton år förflutit från dag, som i 16 § sägs.

20 §. Ådömt straff vare förfallet, där domen ej börjat verkställas, innan nämnda tider förflutit, från det domen vann laga kraft:

1. trettio år, där straffarbete på livstid ådömts;

2. tjugو år, där straffarbete å viss tid över åtta år ådömts;

3. femton år, där straffarbete å längre tid än två år och högst å åtta år ådömts;

4. tio år, där straffarbete icke över två år ådömts; samt

5. fem år, om straffet var mindre än i 4 mom. sägs.

Huru ådömt straff tidigare kan vara förfallet, därom stadgas i särskild lag angående villkorlig straffdom.

21 §. I avseende å straff, som i 2 kap. 15 § sägs, gälle ej viss tid för doms verkställande.

16 §. Har frihetsstraff på viss tid ådömts och varder verkställigheten avbruten, sedan straffet till en del avtjänats; skall, för återupptagande av verkställigheten, ny tid räknas från den dag, då avbrottet skedde, eller, där fall är, varom i 12 kap. 2 eller 3 § förmåles, då dom eller beslut, som där sägs, vann laga kraft; och varde tiden, jämlikt 14 §, bestämd med hänsyn till tidslängden av den del utav det ådömda straffet, som återstår efter avdrag av vad redan verkställt blivit.

17 §. Hava ådömda böter till någon del men icke till fulla gäldats och ej heller till fängelse förvandlats, då fem år förflutit, från det bötesdomen vann laga kraft; vare, vad oguldet är, förfallet.

18 §. Har straff, som i 14 § 1, 2, 3 eller 4 mom. sägs, blivit ådömt men icke till verkställighet befordrat och begår den dömde, innan tid förflutit, som där för varje fall stadgas, ånyo brott, som i lag med tukthusstraff belagt är; då skall för den förra domens verkställande lika tid, som nu sagt är, räknas från det senare brottet.

Har avbrott skett i verkställigheten av sådant straff och begår den dömde, innan tid förflutit, som i 16 § stadgas, brott, som här sagt är; då skall ock, för återupptagande av straffverkställigheten, den tid från brottets begående räknas.

19 §. Är någon dömd till förvaring å anstalt, som i 3 kap. 4 och 5 §§ sägs, och har domen ej verkställts inom tjuugo år, från det den vann laga kraft, vare den förfallen.

Har förvaring, som inom den tid påbörjats, därefter blivit avbruten; må verkställigheten ej i något fall återupptagas, då trettio år förflutit, sedan domen vann laga kraft.

15 §. Skall någon undergå frihetsstraff på viss tid och varder verkställigheten avbruten, sedan straffet till en del avtjänats, skall för återupptagande av verkställigheten ny tid räknas från den dag, då avbrottet skedde, eller, där fall är, varom i 7 kap. 8 eller 9 § förmäles, då beslut, varigenom den villkorliga utskrivningen återkallats eller förklarats förfallen eller den genom utskrivningen medgivna friheten förklarats förverkad, vann laga kraft; och varde den tid, jämlikt 13 § detta kapitel, bestämd med hänsyn till tidslängden av den del utav det ådömda straffet, som återstår efter avdrag av vad redan blivit verkställt.

16 §. Hava ådömda böter till någon del men icke till fullo guldits och ej heller till fängelse förvandlats, då fem år förflutit från det bötesdomen vann laga kraft; vare straffet förfallet till den del det sålunda icke verkställes.

17 §. Har straff, som i 13 § under 1, 2, 3 eller 4 sägs, blivit ådömt men icke börjat verkställas och begår den dömde, innan tid förflutit, som där för varje fall stadgas, ånyo brott, som i lag är belagt med straffarbete; då skall för det förra straffets verkställande, lika tid, som nu är sagt, räknas från det senare brottet.

Har avbrott skett i verkställigheten av sådant straff och begår den dömde, innan tid förflutit som i 15 § stadgas, brott, som här är sagt; då skall ock för återupptagande av straffverkställigheten den tid räknas från det senare brottet.

18 §. Är någon dömd till förvaring, som i 8 kap. 3 och 4 §§ sägs, och har domen verkställes inom tjugo år från det den vann laga kraft, vare förvaringen förfallen.

Har förvaring, som inom den tid påbörjats, därefter blivit avbruten, må verkställigheten ej i något fall återupptagas, då trettio år förflutit, sedan domen vann laga kraft.

22 §. Skall någon undergå frihetsstraff på viss tid och varder verkställigheten avbruten, sedan straffet till en del avtjänats; skall, för återupptagande av verkställigheten, ny tid räknas från den dag avbrottet skedde, eller, där villkorlig frigivning ägt rum men återkallats eller förklarats förverkad, från den dag, då beslut därom vann laga kraft; och varde tiden, jämlikt 20 §, bestämd med hänsyn till tidslängden av den del utav det ådömda straffet, som återstår efter avdrag av vad redan verkställt blivit.

23 §. Har straff, som i 20 § 1, 2 eller 3 mom. sägs, blivit ådömt men icke börjat verkställas och begår den dömde, innan tid förflutit, som där för varje fall stadgas, ånyo brott, som i lag är belagt med straffarbete över två år; då skall för det förra straffets verkställande lika tid, som nu är sagt, räknas från det senare brottet.

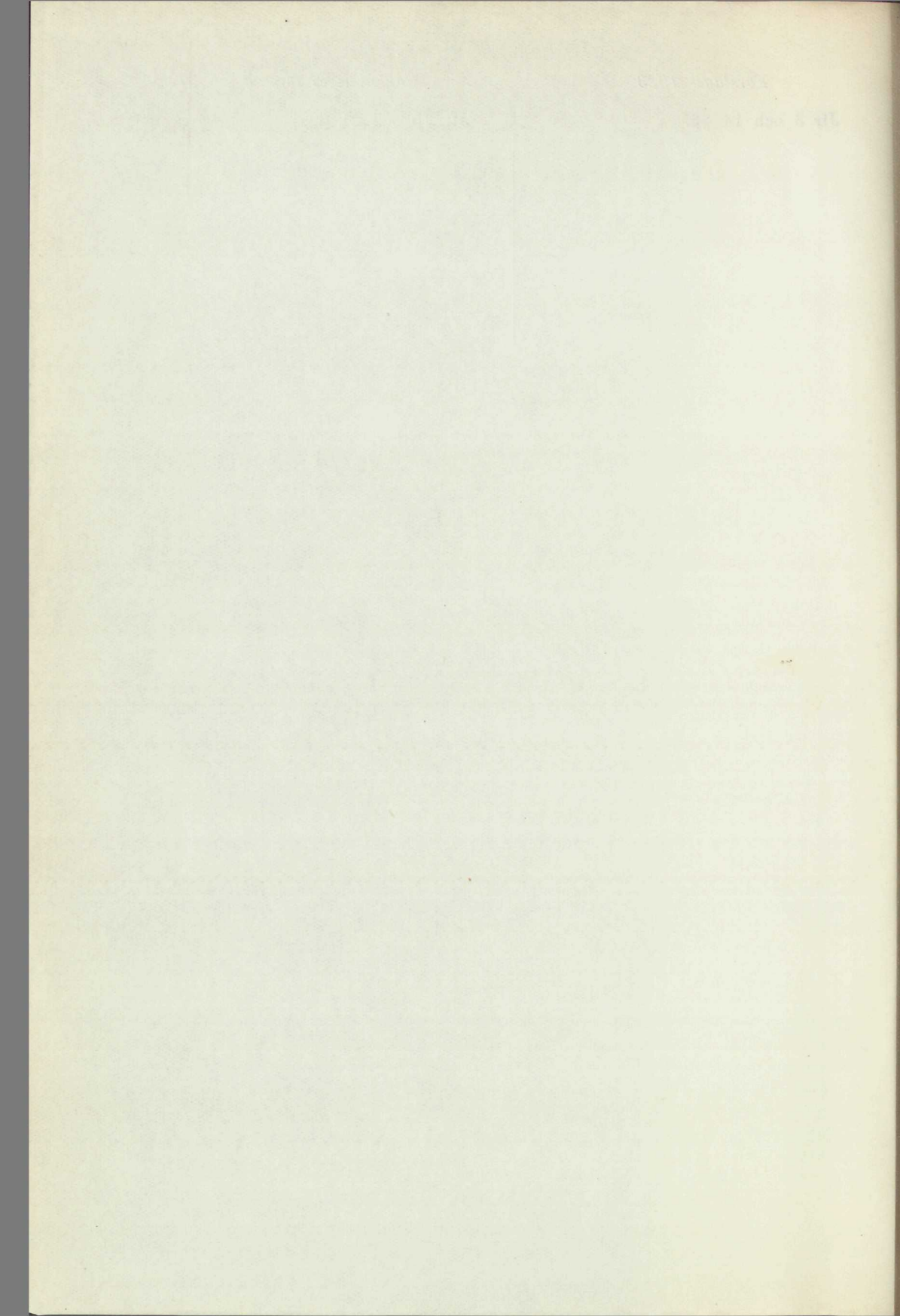
Har avbrott skett i verkställigheten av sådant straff och begår den dömde, innan tid förflutit, som i 22 § stadgas, brott, som här är sagt; då skall ock, för återupptagande av straffverkställigheten, samma tid räknas från det senare brottet.

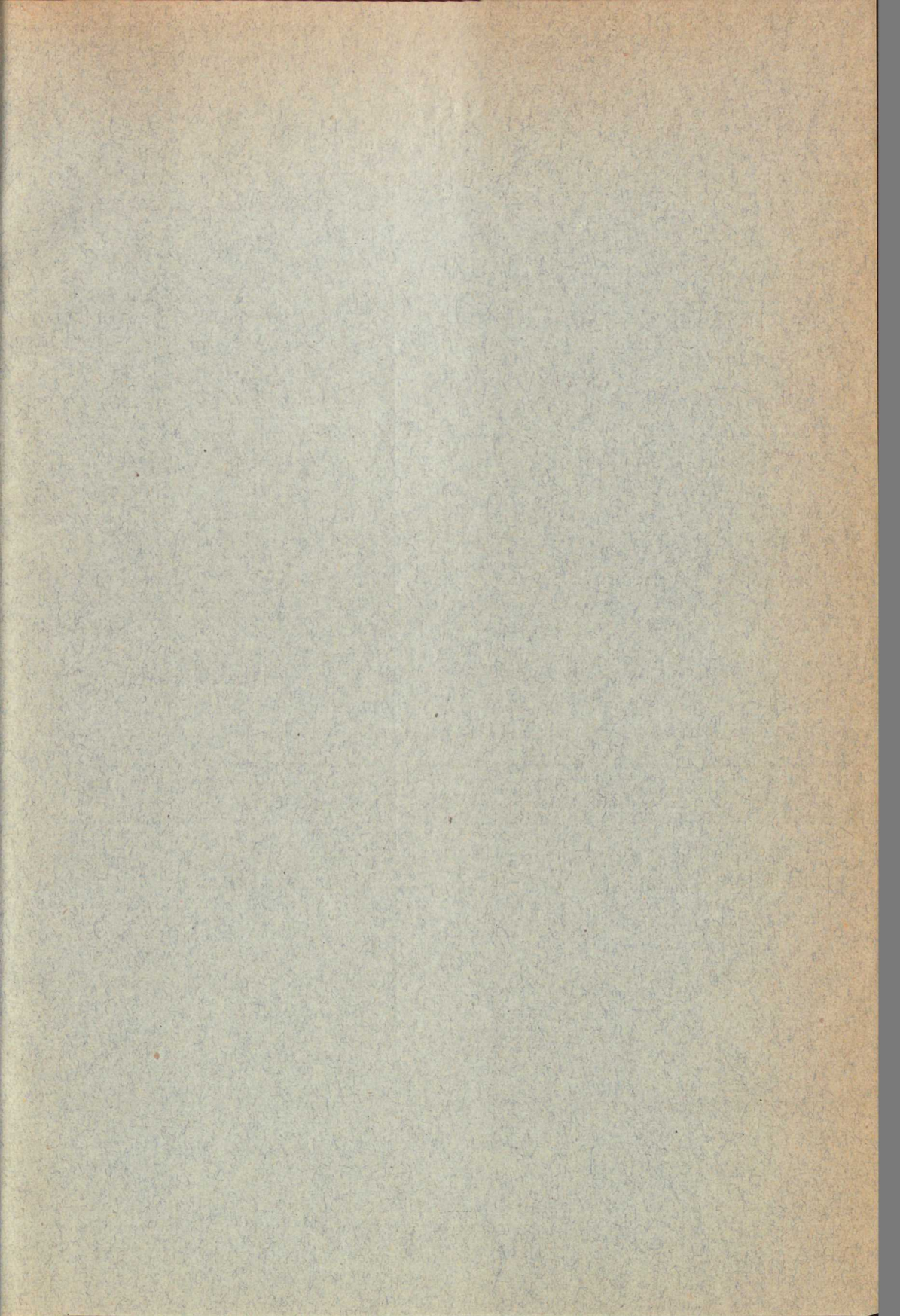
18 §. För brott, som av ämbetsman begås i ämbetet, vare straffet förfallet, om åtal ej blivit anställt inom två år, där brottet i lagen med endast bötesstraff belagt är, eller inom fem år, där brottet är av den beskaffenhet, som i 25 kap. 17 § förmäles. I övrigt gälla i avseende å brott av ämbetsman ej viss tid för åtal, ej heller, där annat straff än böter ådömt blivit, viss tid för doms verkställande.

Jfr 3 och 15 §§.

Jfr 3 och 14 §§.

Jfr 15 och 21 §§.

Statens offentliga utredningar 1925

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättskipning. Fångvård.

Utkast till ändrad lydelse av vissa paragrafer i kungl. stadgan den 22 juni 1920 med vissa föreskrifter ang. domsagornas förvaltning. [14]
Förberedande utkast till strafflag. Förfalskningsbrotten. [22]
Förslag till lag om dödande av förkommen handling m. m. [25]
Förslag till lag om gälds betalning genom penningars nedsättande i allmänt förvar. [26]
Betänkande och förslag rörande ändring i strafflagens bestämmelser om preskription av straff. [28]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Byggnadsstyrelsesakkunnigas betänkande angående omorganisation av byggnadsstyrelsens byggnadsbyrå m. m. [13]
Betänkande ang. ordnandet av statens byggnadsverksamhet inom Stockholm. [15]
Förslag till lönerreglering för landsfogdar och landsfiskaler m. m. [23]
1921 års pensionskommittés betänkande. 4. Betänkande med förslag till militär tjänstepensionslag. [24]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 31. Den svenska tvättmedelsindustrin. [2] 29. Den svenska skoindustrin. [3] 30. Den svenska cementindustrin. [4] 32. Den svenska porslinsindustrin. [5] 33. Tryckeri- och pappersförädlingsindustri i Sverige. [6]
Betänkande med förslag till grunder för avsättning till de affärsdrivande verkens förnyelsefonder m. m. [9]
Förslag till förordning ang. statlig inkomst- och förmögenhetsskatt. [10]
Betänkande angående omorganisation av taxeringsväsendet. [27]

Politi.

Socialpolitik.

Det svenska skogsbrukets förutsättningar och historia. [11]
Sveriges enskilda skogar. [12]
Konsumentkooperationen i Sverige. [16]

Hälsa- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

Betänkande betr. vattenfallsstyrelsens landsbygdstaxor m. m. [18]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Utredning rörande fiskerättsförhållandena vid rikets kuster. Del 1. [19] Del 2. [20]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Betänkande med utredning och förslag angående socialförsäkringens organisation. [8]
Förslag till lag om försäkringsavtal. [21]

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Utredning av vissa frågor rörande privatläroverken. [1]

Försvarsväsen.

Underofficerssakkunnigas yttrande och förslag. [7]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

Betänkande rörande det s. k. Genèveprotokollet angående avgörande på fredlig väg av internationella tvister. [17]